Република Северна Македонија
Општинска јавна установа за деца
-Детска градинка "ДИМЧЕ МИРЧЕВ"- Велес
Бр. 02-6443
27.09 2019 год.
В е л е с

Врз основа на член 116 ст.1 алинеа 2 и член 168 ст.3 од Законот за заштита на децата (Консолидиран текст) и член 25 ст.1 алинеа 2 од Статутот,Управниот одбор на ОЈУДГ„Димче Мирчев“-Велес на својата седница одржана на ден 27.09.2019 година,донесе

О Д Л У К А

за донесување на Годишната програма

за работа на установата за 2019/20 година

Член 1

Со оваа одлука **СЕ ДОНЕСУВА** Годишната програма за работа на Општинската јавна установа за деца-Детска градинка „Димче Мирчев“-Велес **за 2019/20 година.**

Член 2

СЕ ПРЕДЛАГА на Советот на Општина Велес **ДА ЈА УСВОИ** Годишната програма за работа на ОЈУДГ„Димче Мирчев“-Велес **за 2019/20 година.**

Член 3

Составен дел на оваа одлука е **Програмата за работа на ОЈУДГ„Димче Мирчев“-Велес за 2019/20 година.**

Претседател на Управен одбор

Дејан Ристов

Доставено до:

-Совет на ЕЛС

-архива

ГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА ОПШТИНСКА ЈАВНА УСТАНОВА ЗА ДЕЦА -ДЕТСКА ГРАДИНКА „ДИМЧЕ МИРЧЕВ” ВЕЛЕС

2019/2020

Општинска јавна установа за деца
Детска градинка „ДИМЧЕ МИРЧЕВ”
Република Северна Македонија
ВЕЛЕС

Септември 2019 год.

...ка Северна Македонија
...на јавна установа за деца
...градинка "ДИМЧЕ МИРЧЕВ" - Велес
Бр. 01-646/1
27.03 2019 год.
В е л е с

Вовед

ОЈУДГ „Димче Мирчев" е основана на 01.09.1959 година со Решение на Народен Одбор на град Велес. Првите години, работењето на Установата се одвива во еден објект, но со текот на времето како се развива потребата од згрижување на деца од предучилишна возраст се отвараат и другите објекти, така да од 1982 година, дејноста се врши во 6 организациони единици кои функционираат и денес на територијата на Општина Велес. Детската градинка врши дејност и во други просторни услови во Општина Градско, врз основа на Одлука за основање на група за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст во Општина Градско, градинка во Општина Чашка и градинка во с. Караслари.

Според Одлука на Влада (Сл. весник бр. 51/2005) за пренесување на оснивачките права и обврски над постојните јавни установи за деца-детски градинки на општините, објектите на ОЈУДГ „Димче Мирчев"се во сопственост на Општина Велес.

Од нејзиното основање до денес Установата може да се гордее со квалитетна воспитно-згрижувачка и јавна дејност, со што е препознатлива во општината и државата.

Организацијата и содржината на дејност во детската градинка се остварува преку програми. Воспитно-образованата работа во установата се изведува според Програмата за рано учење и развој и Стандардите за рано учење и развој.

Јавната детска градинка донесува годишна програма за работа. Годишната програма за работа содржи: организација и работно време на градинката, програмите на детската градинка, распоредување на децата во групи, работата на директорот, стручните и други работници, соработка со родителите, соработка со други установи и институции, воспитно-образовни и проектни активности за децата во градинка, перманентно стручно усовршување на вработените, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.

Следејќи ги современите светски трендови во преучилишното воспитание и образование, во нашата Установа се реализира програма за раст,развој и рано учење која опфаќа разни форми на поддршка за промовирање на здрав детски развој во сите развојни домени.

И понатаму нашата установа ќе остане доследна на своите главни цели, да биде безбедна, стимулативна и креативна средина за развој на децата од предучилишна возраст, да реализира квалитетно предучилишно воспитание и образование и да одговори на сите нови предизвици кои ги нуди современата предучилишна теорија и пракса.

1. Појдовни основи за организација на дејноста

Дејност на детската градинка е згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

Планирањето на воспитно - образовната и згрижувачка дејност на Општинската јавна установа за деца - Детска градинка „Димче Мирчев" се одвива врз основа на следните документи :

- Закон за заштита на децата –Консолидиран текст (Ноември 2018), Закон за измена и дополнување на Законот за заштита на децата (Сл.весник на Р.С.Македонија бр.104/19, 146/19);
- Закон за работни односи –пречистен текст (Сл.весник на Р.Македонија бр.74/15);
- Закон за администрација(Сл.весник на Р.Македонија бр. 24/14, 99/14 и 48/15);
- Закон за вработените во јавниот сектор (Сл.весник на Р.Македонија бр.27/2014);
- Статутот на Установата;
- Програма за рано учење и развој (Сл.Весник на Р.Македонијабр.46/14)
- Програма за рано учење и развој за деца со пречки (Сл. Весник на Р.Македонија бр.82/15)

- Програма за едукација на деца од предучилишна возраст во установите за згрижување и воспитување на деца, со процесот на одгледување и консумирање на здрава храна (Сл.Весник на Р.Македонијабр.98/14)
- Програма за едукација на децата од предучилишна возраст во установите за згрижување и воспитување на деца, со процесот на одгледување и консумирање на здрава храна.
- Упатство за планирање на активности од програмата за рано учење и развој за стекнување на здрави животни навики и безбедно однесување кај децата од предучилишна возраст во установите за згрижување и воспитување на деца.
- Упатство за реализација на програмата за рано учење и развој и достигнување на стандардите за рано учење и развој преку вклучување на традиционални игри во установите.
- Стандардите за рано учење и развој.

Дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст се организира за згрижување, престој, нега, исхрана, воспитание, образование, спортско-рекреативни, културно-забавни активности, мерки и активности за подобрување и зачувување на здравјето и за поттикнување на интелектуалниот, емоционалниот, физичкиот, ментални оти социјалниот развој на детето до 6 години живот, односно вклучување во основно образование.

Покрај горе наведеното Детската градинка:

- Организира згрижување и воспитание и за деца со потешкотии во развојот;
- Детската градинка може да остварува и програма за продолжен престој за деца според потребите и работното време на корисниците на овие услуги;
- Има можност да организира и други скратени вонинституционални форми за згрижување и воспитание и за деца кои не се опфатени со згрижување и воспитание во детската градинка;

- Може да дава одредени услуги на деца и семејства.

Згрижувањето и воспитанието на децата во детската градинка се остварува по правило во хомогени групи односно хетерогени групи, во зависност од возраста на децата.

2. Услови за работа и организациона поставеност

Својата дејност Установата ја реализира во 6 (шест) организациони единици во Општина Велес, градинка во други просторни услови во Општина Градско како и објектите во Општина Чашка и с.Караслари:

Објект 1 „Маргаритки" - ул. „Трајко Панов" бр.15 со капацитет од 125 деца. Престојуваат **128 деца** сместени во 6 групи од кои 1 јаслена;

Објект 2 „Сонце" - ул. „Тодор Христов-Офицерчето" бр.1 со капацитет од 260 деца. Престојуваат **394 деца** во 14 групи од кои 2 јаслени;

Објект 3 „Детелинки"- ул. „Тодор Јанев" бр.7 со капацитет од 180 деца. Престојуваат **218 деца** во 8 градински и 1 јаслена група;

Објект 4 „Дизни" - ул. „Благој Ѓорев" бр.215 со капацитет од 120 деца. Престојуваат **186 деца** во 6 групи од кои 1 јаслена.

Објект 5 „Ѕвездички"- ул. „Архиепископ Михаил" бр.158 со капацитет од 100 деца. Престојуваат **162 деца** во 4 градински групи и 1 јаслена;

Објект 6 „Ѕвончица"- ул. „Коле Цветков" бр.6 со капацитет од 125 деца. Престојуваат **154 деца** во 4 градински групи и 1 јаслена.

Објект 7 „Кокичиња"- Општина Градско - ул. „Маршал Тито" бр.68 со капацитет од 32 деца. Престојуваат **32 деца** во 1 хетерогена група .

Објект 8 „Бамби“ – Општина Чашка- ул.„8ми Септември бб“ со капацитет од 50 деца. Престојуваат **20 деца** во 2 хетерогени групи.

Објект 9 „Пинокио“ – с.Караслари со капацитет од 40 деца. Престојуваат **15 деца** во 2 хетерогени групи.

Работни единици во кои се остварува дејноста

Објекти	**Капацитет**	**Бр. на Занимални**
објект 1	125	6
објект 2	260	14
објект 3	180	9
објект 4	120	6
објект 5	100	5
објект 6	125	5
Вкупно:	**910**	**45**
објект 7	32	1
објект 8	50	2
објект 9	40	2
Вкупно:	**122**	**5**
Се вкупно:	**1032**	**50**

Број на воспитни групи и деца

Возрасни групи	**Структура на воспитни групи**	**Број на групи**	**Број на деца**
Јаслени групи	до 18 месеци	1	10
	18-24 месеци	1	16
	хетерогена до 2	5	78

	год.		
Вкупнојасли		**7**	**104**
Детска градинка	2-3 години	9	237
	3-4 години	9	267
	4-5 години	9	288
	5-6 години	8	280
	Хетерогени групи 2-6 год.	8	133
Вкупно градинка		**43**	**1205**
Вкупно		**50**	**1309**

***состојба на 20.09.2019год.**

И оваа година во рамките на Установата ќе функционира проектот:

„Вклучување на деца-Роми во Јавните општински установи-Детски градинки во Република Северна Македонија” со кој ќе бидат вклучени најмногу до 20 деца во 3 објекти на установата.

2.1.Просторни услови

Со цел да остане современа и да одговори на потребите на современите предучилишни генерации, Установата постојано партиципира во инфраструктурата и во ентериерите на објектите одржувајќи ги во добра кондициона состојба и создавајќи услови за подобро и посовремено работење .

Условите во кои работи Установата одговараат, односно ги задоволуваат педагошките стандарди и нормативи. Со текот на годините голем дел од

занималните се опремени со нов мебел, кој со воведувањето на современи програми и концепции е обновен, разигран и функционален.

Занималните се уредени по систем центри за активности, бидејќи тоа го бара и Програмата за рано учење и развој. Центрите се добро уредени, за што голема заслуга има воспитно-згрижувачкиот персонал кој со свои креации и изработки ги збогатува и оплеменува давајќи им топол, привлечен и сигурен изглед. И оваа година фондот на играчки, едукативен и дидактички материјал ќе го збогатиме и истиот ќе биде во функција на поквалитетно реализирање на активностите и проектите кои се изведуваат со децата.

Опрема и мебел за деца во градинка

Просториите кои се наменети за престој на деца од 2 до 6 години во сите објекти одговараат на потребите и нормативите кои се предвидени за соодветната возраст. Сите занимални се опремени со плакари, масички и столчиња, креветчиња и друг помошен инвентар. Исто така во занималните постојат разновидни центри за учење опремени со соодветни играчки и игровен материјал. Минатата година, примарна задача беше обновување и дополнување на фондот на игровен материјал на катчињата во сите објекти и групи и истиот е значајно зголемен. И оваа година ќе се обрне внимание на понатамошно дополнување на фондот во групите каде има потреба од тоа.

Играчки и дидактички материјал во јасли

Нормативите за опременост во јасли во предучилишните установи предвидуваат постоење на голем број на разновидни играчки, реквизити за изведување на унапредување на моторните вештини на децата како и други дидактички и едукативни материјали. Во сите објекти има одреден фонд на материјали и играчки, но поради дотраеност мора истиот континуирано да се обновува, за да ги задоволи во целост потребите на децата.Затоа,една од поважните задачи и оваа година ќе биде

доопремување на воспитните групи со нов дидактички и едукативен материјал и играчки.

Играчки и дидактички материјал во градинка

И во текот на оваа учебна година установата ќе продолжи со доопремување на воспитните групи во градинка со соодветен дидактички и игровен материјал. Следејќи ги новините во изработка на играчки и новите современи играчки на пазарот, установата и натаму ќе се труди да обезбеди доволно средства за набавка на истите со што ќе влијае на развивање на когнитивниот, моторниот, емоционалниот, социјалниот и говорниот развој на децата. Освен играчки и игровен материјал ќе се обезбедуваат и сликовници, енциклопедии и друга стручна литература како и останати дидактички материјали.

Оваа година во сите објекти ќе се направат сензорни табли за стимулација на вештините кај децата.

2.2. Потребни зафати за санација и реконструкција на Установата

И оваа година Установата планира да направи потребна интервенција на одредени состојби – повеќето од градежен карактер и уредување на дворните површини.

Објект 1–Маргаритки

- Реновирање, уредување и опремување на дворната површина (во горниот дел на објектот);
- Уредување и опремување на дворната површина (во долниот дел на објектот)
- Санација и белење на ѕидовите во целиот објект
- Дополнување на занималните со игровен и едукативно-дидактички материјал.

Објект 2-Сонце

- Санација на таванска површина на помошната кујна
- Санација на скали од занимални во долниот дел на објектот

- Реновирање, уредување и опремување на дворна површина во долниот дел на објектот

- Замена на стари прозори со ПВЦ прозори во детските тоалети во горниот дел на објектот

- Уредување на големиот заден двор (санација на детска игровна опрема и хортикултурно уредување)

- Дополнување на занималните со игровен и едукативно-дидактички материјал.

Објект 3–Детелинки

- Санација на подна површина во дворот на делот што е покриен минатата година

- Реконструкција на горниот влез на спалните соби

- Реновирање, уредување, опремување и ставање во функција на долната дворна површина

- Уредување на горниот внатрешен двор (детска реквизити, опрема и хортикултурно уредување)

- Дополнување на занималните со игровен и едукативно-дидактички материјал.

Објект 4 - Дизни

- Санација и белење на ѕидните површини

-Санација на таванската површина во помошна кујна

- Комплетно реновирање на детските тоалети

- Уредување на дворната површина (детски реквизити, опрема и хортикултурно уредување)

- Дополнување на занималните со игровен и едукативно-дидактички материјал.

Објект5 - Ѕвездички

- Уредување и ставање во функција на задниот двор (детски реквизити, опрема и хортикултурно уредување

- Санација и белење на ѕидовите

- Комплетно реновирање на помошната кујна

- Дополнување на занималните со игровен и едукативно-дидактички материјал.

Објект6–Звончица

- Санација на таванска површина на централната кујна
- Дополнување на дел од опремата во централната кујна
-Дополнување на занималните со игровен и едукативно-дидактички материјал.

Објект 7- Кокичиња-Во Општина Градско, од страна на Општината, веќе е направена доградба уште една просторија и трпезарија за престој на децата, која наскоро ќе биде ставена во функција и со тоа проширен капацитетот на објектот.

- Дополнување на занималните со игровен и едукативно-дидактички материјал.

Објект 8 – Бамби

-Од страна на Општината преку донација во фаза на поставување е котел и радијатори за парно греење на пелети.

- Дополнување на занималните со игровен и едукативно-дидактички материјал.

Објект 9 – Пинокио

-Замена на прозорците во занималните со нови ПВЦ.

-Уредување и ставање во функција на задниот двор за активости на децата.

Во дворните површини во сите објекти ќе бидат изработени и поставени песочници за играње на децата.

За сите објекти на установата во општина Велес планирана е набавка на детски кревети, душеци, постелнина, детски масички и столчиња.

2.3.Аудио-визуелна опременост во Установата е солидна со тоа што овој фонд постојано ќе се обновува. Установата располага со доволен број на лаптопи за непречена воспитно-образовна дејност, компјутери, ЛЦД проектор, камера, дигитални фотоапарати, фотокопири, ЦД плеери и ТВ приемници. Во текот на

оваа година ќе се направи и набавка на нова опрема за потребите на установата.

2.4.Библиотечниот фонд се збогатува секоја година, па библиотеката е добро опремена со стручна литература. Со истата се опремени сите објекти и неа ја користи воспитно-згрижувачкиот персонал, достапна е во секој момент за лична консултација и правилна и современа примена на содржините планирани за децата од сите возраст.

Библиотеката, како и мини библиотеките по објектите располагаат и со литература за деца во вид на бајки, басни, раскази, сликовници, кои се во постојана употреба во слободно време, како и во планирани активности. Библиотечниот фонд располага со книги кои го следат современиот тренд на педагошка наука, како и современите потреби за реализација на воспитно-образовната дејност. По однос на тоа, предвидена е набавка на нови литературни наслови,приручници, сликовници, приказни и драмски текстови, а по потреба и енциклопедии за деца од различен вид, книги со детски игри и сл.

3. Организација на животот и работата во детските јасли и градинката

Програмата се реализира од 1 Септември до 31 Август, работата во Установата тече континуирано за време на зимскиот и летниот период. Работно време на установата е од 05:30-18:00 часот во зависност од потребите на родителите.На корисниците им е овозможено користење на услугата **Прва работна сабота во месецот,** која се организира во Објект 3-„Детелинки".

Воспитно - образовната работа во детската градинка се организира во групи во зависност од возраста на децата. Оваа година во установата ќе функционираат 7 јаслени, 43 градински групи .

3.1. Организација на животот и работата во детските јасли

■ до 08:15- прием на децата и слободни активности

■08.15-подготвување за појадок и појадок

■ 09:00- реализација на дневно планирање

■ 10:00- ужинка

■10:20- тоалет и подготовки за спиење/слободни игри и престој на свеж воздух

■ 10:50-пасивен одмор-спиење

■ 11:30-тоалет и подготовки за ручек

■ 12:00-ручек

■ 12:30-пасивен одмор-спиење

■ 14:45 -ужинка

■ 15:00-слободни игри

■ 15:30 -18.00 - слободни игри и испраќање на децата

За децата од јаслените групи се грижат две негувателки, кои ги извршуваат сите активности поврзани со негата, одржувањето на хигиената и здравствената заштита на децата и дневни активности носочени кон поттикнување на развојот и раното учење кај децата. Како основни активности во јаслените групи доминантни се игрите карактеристични за оваа возраст, односно игрите во кои преовладуваат активностите за развој на моториката и координација на телото при движење. Особено ќе се посвети внимание на активностите кои влијаат позитивно на развојот на социо- емоционалните

односи кои претставуваат база за понатамошниот развој, развојот на тактилната осетливост и перцепцијата, музичко ритмичките способности, како и активности кои го стимулираат развојот на говорот и др.

3.2. Организација на животот и работата во детската градинка

- до 08:15- прием на децата
- 08:15- утринска гимнастика
- 08:30-појадок
- 09:00-реализација на дневното планирање
- 10:00-ужинка
- 10:30-реализација на дневното планирање
- 11:00-прошетки, набљудување и престој на воздух
- 12:00-средување на центри за учење
- 12:15-ручек
- 12:30- пасивен одмор-спиење
- 14:30-ужинка
- 15:00-факултативни и слободни активности
- 15:30-18:00- слободни игри и испраќање на децата

Градинските групи ќе работат во насока на реализирање на згрижувачката, воспитната и образовна дејност. За децата од овие групи ќе се грижи воспитен тим составен од воспитувачка и негователка и ќе ги остваруваат дневните воспитни насочени, слободни и хигиенски активности.

При реализирањето на активностите основен принцип од кој се поаѓа е интересот и желбата на детето. Целта на активностите е правилно да се насочат и канализираат детската љубопитност, интерес и желба за сознавање, а преку тоа позитивно да се влијае на сензомоторниот, социо-емоциналниот и когнитивниот развој на децата.

Видови на активности кои ќе бидат застапени кои и до сега беа застапени во програмата се **реализација на дневни активности и слободни активности и игри.** Дневните активности ќе имаат за цел да ги едуцираат децата преку содржини адекватни и адаптирани за одредена возраст, а за кои основните насоки се концепираат на тематските планирања во соработка со стручната служба. Слободните активности и игри пак можат да бидат застапени во два наврати во текот на денот, а имаат за цел да ги задоволат желбите на децата за индивидуална игра и игра во група, без разлика дали станува збор за имитативни, симболични, подвижни или друштвени игри. Други активности кои се застапени во текот на денот се секојдневните активности за лична хигиена и активности во врска со правилата за однесување во различни ситуации.

Особено, ќе им се посвети внимание на прошетките и игрите на воздух, набљудувањата и моторичките игри кои се во корелација со дневните активности, а и истражувачките игри најчесто во природа.

Со Програмата за рано учење и развој се уредуваат теоретските основи и принципи за рано учење и развој базирани врз Стандардите за рано учење и развој, цели примери на активности, очекувани резултати и соработка со родители. Основни принципи на оваа програма се:

- Принцип на еднакви можности и почитување на различностите меѓу децата и принцип на мултикултурализам;
- Принцип на демократичност;
- Принцип на доминација и игра и принцип на поврзување со животната реалност;

- Принцип на активно учење и поттикнување на различни начини на изразување;

- Принцип на усогласеност со возрасните карактеристики и принцип на индивидуализација;

-Принцип на целосност и интегритет;

- Принцип на отвореност на воспитно-образовниот процес;

- Принцип на следење и поттикнување на детскиот развој;

- Принцип на развојно-процесен пристап;

- Принцип на критичко вреднување;

- Принцип на континуиран професионален развој на воспитувачот;

Во текот на реализацијата на програмата ќе се настојува максимално да се почитува интересот на детето, користејќи актуелни и привлечни содржини, сето тоа во форма на игра и со издржана застапеност на сите дидактички средства и игровен материјал правилно вклопени во стимулативната занимална.

4. Планирање и програмирање на воспитно-образовната работа

Современите научни сознанија во делот на предучилишното воспитание и образование укажуваат на тоа да овој период на детскиот развој е најинтезивен и е период во кој се формираат основните квалитети на личноста, од кои зависи натамошниот развој на идниот човек. Во овој период детето се социјализира, трансформира, афирмира, се развива и усовршува неговата моторика, се богати и култивира неговиот говор, се задоволуваат потребите на детето за игра и контакти со врсници и возрасни, се развиваат изразните и творечки потенцијали, се создаваат хигиенски, културни, работни навики и др.

Во Установата се реализира Програмата за рано учење и развој од 0-6 год. која опфаќа разни форми на поддршка за промовирање на здрав детски развој. Во одделните степени на развојот на детето се негуваат и поттикнуваат оние форми на однесување и изразување што се карактеристични за тој период, а се развиваат индивидуалните можности и се создаваат услови за неговиот натамошен развој.

Истата ги обединува здравствена и социјалната заштита, овозможува интелектуални стимулации, давање можност за истражување и активно учење, нуди адекватен социоемоционален развој и секаков вид на грижа како би им се овозможило на децата во потполност да ги остварат своите потенцијали.

Согласно целите на воспитно-образовната работа улогата на воспитувачот во градинката се состои од:

- Следење на детскиот развој индивидуално;
- Почитување на детските индивидуални разлики, потреби и предлози при планирањето и реализирањето на воспитно-образовната дејност (интегрирано);
- Мотивирање на децата за различните видови активности;
- Следење и вреднување на воспитно-образовниот процес, самовреднување и рефлексија;
- Водење досие на детето;
- Развивање елементарна способност за самовреднување кај децата;
- Градење партнерство со семејството;
- Соработка со училиштата и локалната самоуправа;

- Почитување на детскиот избор и негово користење во насока на реализирање на конкретните цели;
- Реално планирање, услогласување со можностите, потребите, интересите на децата, условите во потесната и поширокатa средина;
- Тимско работење, соработка со стручни, научни и други институции во поширокатa средина;
- Обезбедување стимулативна средина, позитивна социо-емоционална клима, нагледност и автентичност во воспитно-образованиот процес;
- Поттикнување на децата кон истражувачки, откривачки, креативни процеси и кон активирање во планирањето и реализација на целите.

4.1. Здравје и моторен развој

Здравјето и оспособување на децата за восприемање, обработка и организација на сетилните сензации се клучни фактори во процесот на растењето и развојот, којшто се одвива во текот на раниот период од животот. Растот и развојот кај децата е комплементарен процес. Развојот се однесува на промените што настануваат во степенот на комплексноста на извршување на одредени функции и стекнување на одредени вештини, каде постепено се оди од поедноставни кон посложени промени и совладување на нови вештини во движење на телото, во одржување на рамнотежата, во воспоставување контрола на делови од телото, како и зајакнување на сензомоторната координација.

Клучните вредности кои се очекуваат од децата на возраст до 6 години и претставуваат основа за раниот развој и раното учење се:

- Физичка компетентност и добра физичка кондиција ;
- Активно учество на децата во животната околина која ги опкружува ;
- Способност за примена на здрави и безбедни практики во секојдневните активности.

Доброто физичко здравје им дава на децата енергија и издржливост активно да учествуваат во процесот на учење. Избалансиран моторен развој е поврзан и директно влијае на другите развојни области, како што е развојот на говорот, когнитивниот и социо-емоционалниот развој.

Развојниот процес кај децата се одвива преку следните субдомени:

- Груб моторен развој со кој децата се движат во просторот и воспоставуваат контрола на рамнотежата и координација на екстремитетите при одење, трчање, скокање, качување по скали.
- Фин моторен развој со кој децата постепено стекнуваат вештини како да ги користат дланките и прстите во изведување на прецизни моторни активности (фаќање, пишување, закопчување, отварање, затворање, сечење)
- Здраво и безбедно однесување со кое децата започнуваат да разбираат како дневните активности и безбедните практики влијаат врз целокупното здравје (активности поврзани со лична хигиена, препознавање на штетни и опасни ситуации)
- Сензомоторен развој со кој децата го запознаваат светот околу нив преку своите сетила.

4.2. Социо-емоционален развој

По природа луѓето се социјални суштества и низ сите фази на животот тие воспоставуваат интеракциски односи со други луѓе.Токму така и децата го конструираат сопственото знаењеза светот околу нив. Правилниот социо-емоционален развој на секое дете е значително поврзан со понатамошниот успех во животот и училиштето. Децата од најрана возраст воспоставуваат социјални контакти со родителите, воспитувачите, врсниците и со др. возрасни лица. Квалитетот на овие социјални односи го поттикнува правилниот социо-емоционален развој на децата. Во текот на социоемоционалниот развој , децата ги учат вредностите и видовите на однесувања кои се прифатливи за заедницата во која растат и се развиваат.

Безбедната околина и позитивната интеракција со возрасните во текот на првите години од животот игра значајна улога во промоцијата на здрав социоемоционален живот. Успешните социјални контакти овозможуваат развивање на позитивна слика за себе кај детето, но во исто време и развивање на емоционални вештини за самоконтрола.

Позитивните развојни компоненти на оваа развојна област го карактеризираат детето со способности да го контролира своето однесување, да научи да практикува вештини за интеракција со другите лица, вклучувајќи ги и врсниците, како и воспоставување и одржување позитивни односи со околината.

Емоционалната компонента го поттикнува детето на самодоверба и доверба кон другите.

Децата го конструираат сопственото знаење за светот околу нив преку социјални интеракции.

Позитивните социјални односи се формираат главно кога децата развиваат адаптивно однесување, кога се способни да се адаптираат во различни социјални средини и кога активно учествуваат во групни активности. Социјалната компетенција децата ја изразуваат преку емпатија со разбирање, чувствителност и почитување на сличностите и различностите.

Клучните вредности кои се очекуваат од децата во предучилишна возраст во социо-емоционалниот развој се:

- Самодоверба и компетентност во интеракциите со околината и врсниците;
- Развивање на поим за себе;
- Способност за разбирање на сопствените емоции;
- Контрола на сопствените чувства;
- Позитивна емоционална состојба;
- Почит и разбирање на сличностите и различностите во заедницата;
- Развивање на социјални вештини во интеракција со врсниците и возрасните.

Во рамките на доменот социоемоционален развој се издвојуваат два субдомена:

- Социјален развој со кој детето воспоставува интеракција со социјалната средина и личностите кои што го опкружуваат и
- Емоционален развој со кој детето ја развива перцепцијата за себе и своите емоции.

4.3 Пристап кон учењето

Малите деца, по својата природа се љубопитни и сакаат да истражуваат. Добро осмислен амбиент којшто ја поттикнува иницијативноста, љубопитноста и интересот кон учењето се клучните фактори кои го унапредуваат пристапот кон учењето на малите деца. Во тоа, секако клучна улога имаат професионалците вклучени во воспитно-образовните процеси во текот на раното детство. Создавањето позитивен амбиент за учење ги стимулира децата да истражуваат, да решаваат проблеми, да покажуваат висок степен на иницијативност, да се поттикнува нивната љубопитност и да се охрабруваат да поставуваат прашања. Во таков еден амбиент, децата развиваат позитивен пристап кон учењето кој е

потребен за понатамошниот успех во училиште, но и за процесот на активно учење во текот на целиот живот.

Децата треба да бидат мотивирани да ги користат претходно стекнатите знаења и вештини, бидејќи развивање и негување на овој домен остава белег на понатамошниот живот на секое дете.

Најважните вештини кои се развиваат во овој предучилишен период се:

- Поттикнување на љубопитноста и интересот кај децата преку учење на нови работи и стекнување нови искуства;
- Развивање на иницијативност;
- Стимулирање на упорност и истрајност во правземените активности;
- Развивање на креативност и инветивност и користење на истите во секојдневните активности
- Развивање на рефлексија и интерпретација, односно детето да може да учи на различни начини од сопствените искуства.

4.4. Јазик, комуникација и творештво

Усвојувањето на јазикот и негово правилно користење е важно за успешно функционирање на секоја индивидуа во општеството. Развивање на јазичките способности се основа за развој на сопствениот идентитет

Говорниот развој и правилното усвојување на јазикот се комплексни процеси кои започнуваат од раѓањето на детето и се условени од голем број фактори. Со усвојувањето на јазикот детето усвојува еден моќен и комлексен симболички систем, кој го развива и усовршува во текот на целиот живот.

Јазикот на децата им е потребен за да ги изразат своите мисли и чувства, но истовремено им е неопходен за да ги разберат и другите лица со кои секојдневно комуницираат.

Во предучилишниот период ставаме акцент на стимулација и развој на следните вештини:

- Доживување на статусот на македонскиот јазик како државен јазик;
- Способност за слушање и разбирање на говорниот јазик;
- Правилно зборување и елоквенција;

- Збогатување на речникот;
- Развивање на комуникациски вештини;
- Создавање интерес кон печатени материјали;
- Препознавање на пишани симболи и букви;
- Изразување на своите идеи преку пишани симболи.

4.5. Когнитивен развој и стекнување на општи знаења

Во предучилишниот период когнитивниот развој се однесува на стекнување на вештини за процена, критичност, решавање на проблеми, разбирање на правила и концепти, како и визуелизација на можностите и последиците

Процесот на когнитивниот развој вклучува комплекс на ментални активности како: истражување, откривање, презентирање, сортирање, класифицирање и меморирање на информациите.

Децата не се разликуваат само по начинот на којшто ги стекнуваат општите знаења, туку и по начинот на којшто учат, помнат и разбираат. Токму затоа, во воспитно-образовниот процес посветуваме големо внимание на начинот на којшто децата ги стекнуваат знаењата.

Стимулацијата на когнитивниот развој е основа за успехот којшто децата ќе го постигнат во понатамошниот образовен процес. Когнитивниот развој не е изолиран процес, тој зависи од степенот на развој на останатите области, пред се моторниот и социоемоционалниот развој.

Клучните вредности на коишто се посветува посебно внимание се:

- Способност на децата да размислуваат;
- Можност за стекнување и користење нови информации;
- Активно решавање на проблемите, во зависност од развојниот стадиум;
- Развивање на критичко мислење.

Развојниот процес во доменот на когнитивниот развој се одвива преку:

- Логика и размислување, односно способност да децата истражуваат и откриваат;
- Математика и броеви - преку развојот на математичките и нумеричките вештини се поттикнува развој на математичко изразување, развивање на логичко размислување и решавање на проблеми, знаење за количина, бројки и броење, како и способност за класификација и серијација.

- Наука-децата стекнуваат информации за средината преку набљудување и манипулација; ги набљудуваат и опишуваат карактеристиките на живиот свет и неживата природа.
- Уметност-уметничкото изразување е многу важна компонента во развојот на детската личност и детското искуство. Децата имаат можност на различни начини да ја развиваат својата фантазија и креативност и на тој начин учат како да ја изразат својата индивидуалност, своите интереси, способности и вештини. Тие на свој автентичен начин имаат можност да ги изразат своите чувства преку музика, театар, цртање, движење.

4.6.Креирање стимулативна средина за игра и учење

Образованието во 21 век пред себе има поставено многу поинакви задачи од традиционалниот модел на образование и воспитание. До колку го следиме когнитивниот развој на детето кој се однесува на стекнување на вештини многу е важно да воспитниот тим создаде средина средина и атмосфера во занималната каде што децата ќе се чувствуваат слободни да го изразат сопственото мислење, да веруваат во себе, во своите другарчиња, да соработуваат, да ги почитуваат останатите и да бидат успешни.

Воспитувачите треба да ја познаваат, разбираат и прифаќаат теоријата како децата до 6 годишна возраст учат низ игра. Кога воспитувачите ја прифаќаат и разбираат теоријата за детскиот развој тогаш тие знаат дека децата имаат потреба на прилагодување на средината-околината за игра и учење, а со тоа всушност тие прават успешна стратегија за подобрување на индивидуалниот развој на секое дете.

Многу е важно да воспитниот тим создаде средина и атмосфера во занималната каде што децата ќе се чувствуваат слободни да го изразат сопственото мислење, да веруваат во себе, во своите другарчиња, да соработуваат, да ги почитуваат останатите и да бидат успешни.

Во занималните во установата воспитно-образовната работа од областите социо-емоционален развој, моторички развој, физичко воспитание, здравствено воспитание, интелектуален развој, комуникација и творештво, се реализираат во центри за активности. Центрите за активност претставуваат тематски структуриран простор во занималната кои на децата им овозможува да играат и учат на различен начин. Играта во центрите претставува таков вид на ,,учење,, кој им овозможува на децата да ги израат своите идеи, мисли и ставови, а на воспитниот тим да ја исполни својата суштинска улога која се состои во давање

помош и координација на играта. Овој начин на игра и учење им овозможува на децата постојано стекнување на комуникациски вештини надминувајќи ги при тоа конфликните ситуации кои се случуваат како последица на различните размислувања или интереси. Бројот на центрите за активност е менлив. Истиот варира и се прилагодува на потребите на програмата, интересите на децата како и воспитно-образовните цели кои се поставени за реализација.

4.6.1 Литературен центар

Литературниот центар содржи сликовници, книги, списанија, разновидна детска литература и во него се планираат активности за слушање, читање и разгледување. Овој простор е тивок и во него децата можат да го разгледуваат сето она што го привлекува нивното внимание. Литературниот центар во поголемиот дел од занималните е збогатено со перничиња, фотељи или клупи обложени со мек материјал за децата да се чувствуваат пријатно додека престојуваат во него.

4.6.2 Математички центар

Активностите во ова катче им помагаат на децата да ги развијат своите сознајни и интелектуални способности.

Овој простор содржи игри коишто ќе им помогнат на децата да научат да спојуваат сродни предмети, да бројат, да класифицираат како и да вежбаат примена на математичка терминологија. Кога децата ги делат и позајмуваат дрвените форми, кога ги споделуваат и решаваат проблемите тогаш децата ги развиваат своите социјални вештини. И оваа година како и претходните овие катчиња ќе ги збогатиме со тродимензионални форми (коцки, квадари, конуси, пирамиди, цилиндри во разни големини) со коишто децата ќе можат да прават измислени или реални структури како што се згради, градови, фарми и зоолошки градини.

4.6.3 Центар за игра со конструктивен материјал

Во конструктивниот центар се наоѓа разновиден градежен и конструктивен материја и во него доаѓа до израз љубопитноста, креативноста и иницијативноста на децата, што се согледува преку се она што децата успеваат да го искреираат и да го направат.

Активностите во овој центар им помагаат на децата да ги развијат своите сознајани функции, крупна и фина моторика, визиомоторна координација и практичните вештини.

Играјќи со дрвени форми децата решаваат проблем ситуации и ги развиваа своите социјални вештини.

4.6.4 Научно истражувачки центар

Во ова катче можат да се откријат работи за кои децата претходно воопшто не размислувале.

Научно истажувачкото катче е местото каде што децата ќе ги изведуваат своите експерименти и истражувања, место кадешто децата тргнуваат во научно истражување. Децата можат да истражуваат за се она што ги опкружува, но доста често се мотивирани да истражуваат и за теми кои се атрактивни и несекојдневни за нив. Активностите испланирани за научно-истражувачкиот центар често се изведуваат и надвор од занималната, кога децата се упатуваат на истражување и набљудување во непосредната околина.

4.6.5 Уметнички центар

Овој простор го поттикнува креативното размислување и изразување, во него се развиваат способностите за ликовно изразување, разрешување проблеми, комуницирање (вербално и невербално), самопочитување, се развиваат ситните и крупни мускулни движења и интелектуалните способности.

Овој центар секогаш е активен дел од занималната зошто истото ги поттикнува децата да ја развиваат и истражуваат сопствената креативност, да се забавуваат со нови материјали и да доживуваат нови сетилни искуства. И оваа година центрите ќе бидат збогатени со нови потрошни, природни и други материјали што лесно можат да се најдат во непосредната околина. Уметничките центри содржат и дополнителни упатства за користење на различни средства и материјали при изработка на цртежи, слики, колажи и други изработки преку кои деца можат да ја изразат својата креативна моќ и фантазија.

4.6.6 Центар за игри со улоги, драматизација и куклени претстави

Овој центар е исклучително важен за децата од предучилишна возраст. Воспитниот тим ги планира, дополнува и менува реквизитите што ги користат децата во овој простор. Една недела, може да бидат поставени реквизити кои ќе опфатат активности за миење, другата недела реквизити за коса, понатаму, реквизити за негување на домашни животни, а веќе следната недела други реквизити, зависно од интересот на децата. Во состав на овој центар може да се постават и реквизити за готвење. Разновидните проекти за готвење се особено

интересни и забавни за децата и овозможуваат децата да учат научни концепти, да пробаат нова храна, да ја јадат храната што сами ја приготвиле. Во овој центар треба да има облека и реквизити со коишто децата ќе можат да играат различни улоги, да го изведат она што го гледаат во својот живот, што ќе им помогне да го разберат светот околу нив.

4.6.7 Центар за изложување детски творби

Материјалите за учење стимулираат активно и конкретно истражување, при што ќе доминира методот на игра. Во центарот има соодветни материјали што одговараат на индивидуалните потреби и стилови на учење. Изложените изработки на децата во просторијата за учење се менуваат често. Во истите се изложуваат изработки во кои може да се види како се одвива процесот на учење.

5. Здравствена дејност

Вклучување на децата во колективен живот, надвор од нивната семејна средина, во најосетливиот период од нивниот живот, подразбира и адекватна здравствена заштита. На оваа возраст децата се особено осетливи па нивниот развиток во голема мера зависи од нивна правилна заштита, од влијанија на надворешната средина, правилна исхрана и здрава социјална и емотивна средина.

Во согласност со целите и задачите кои ги предвидува Програмата во текот на годината, здравствената заштита ќе се остварува во предвидените насоки, со цел создавање на оптимални здравствени и хигиенски услови. Во тие услови првенствено спаѓаат:

-соодветни санитарни и хигиенско-технички услови на објектите и инвентарот;

-правилна и редовна исхрана адаптирана на возрасните потреби на децата;

-здрав и организиран дневен распоред на игрите, активностите и одморот на децата;

-често и правилно користење на природните фактори;

-формирање на хигиенски и здравствени навики кај децата;

-систематска воспитно-образовна работа со децата која ќе овозможи тие самите да се запазуваат од незгоди, загадувања и т.н.

За хигиената како основен услов за нормално одвивање на целокупните дневни активности, ќе се грижат и ќе ценат дали е на задоволувачко ниво две одговорни медицински сестри за сите објекти на установата, одговорната воспитувачка на објектот и една медицинска сестра од негувателскиот кадар од истиот објект.

Особено значајни мерки кои ќе се превземат се мерките за дезинфекција, дезинсекција и дератизација, а во тој контекст е и редовно проветрување, адекватно и навремено затоплување.

Истакнувајќи го значењето на здравствената состојба на вработените, ќе се организираат и редовните систематски прегледи. Особено, ќе се внимава на правилниот начин на чување и дистрибуирање на прехранбените производи, овошјето и зеленчукот по објектите. Најважен критериум за продуктите е нивниот висок квалитет како и предвидување на потребни количини со што би се зачувал и нивниот квалитет.

Контрола на горенаведеното во текот на годината ќе биде реализирана од страна на на Заводот за здравствена заштита -Велес , Државен санитарен и здравствен инспекторат и Агенција за храна и ветерина, што е неминовно за давање на стручна оценка за хигиената.

Континуирано ќе се вршат месечни антропометриски мерења на децата, со што ќе се следи растот и развојот. Добиените резултати од мерењата ќе се внесуваат во табели со цел поголем преглед на физичкиот раст и развој во висина и тежина на децата додека престојувале во градинка. Истите резултати ќе бидат истакнувани на огласните табли со цел да бидат информирани и родителите за физичкото напредување на децата.

Примарна компонента во делот на здравствената заштита е и физичкото воспитание, па затоа доминантно место во реализирањето ќе им дадеме на овој вид на активности. Физичкото воспитание ќе биде прилагодено кон возраста и физичките способности на децата и позитивно ќе влијаат врз правилниот раст и развој на организмот.

Особено значаен фактор при заштита на здравјето на децата е квалитетната храна. За храната особено е значаен начинот на подготвувањето, затоа главната кујна е современо

опремена по предвидените ХАСАП норми, а во останатите објекти храната ќе се дистрибуира до помошните кујни со возило кое единствено се користи за таа намена. Помошните кујни ќе се користат за сервирање и подготвување на помали оброци. Листата на јадењата ќе коресподира со критериумите и насоките од страна на МТСП. Истата ќе се изготвува еднаш месечно или еднаш на два месеци со цел да се искористат сезонските продукти за готвење или продуктите кои се конзумираат свежи. Листата ќе ја подготвува и редовно ќе ја следи Комисијата за изготвување на листа на јадење.

Постојано ќе се следи психофизичкиот развој на децата и во таа насока се води уредна документација во форма на досие за секое дете.

Во делот на навремено откривање на извесни симптоми на одредени болести кај децата додека престојуваат во градинка, се предвидуваат навремената имунизација, секојдневна тријажа при доаѓање на детето во групата и негова брза изолација до доаѓањето на родителот.

Следењето на здравствената состојба на забите и оваа година ќе биде проследено од детските стоматолози кои навремено ќе ги упатат родителите доколку има потреба од натамошно лекување на забчињата.

Ќе продолжи и реализација на Програмата на Акциониот план од координативното тело за спроведување на Националната стратегија за превенција на оралните заболувања кај деца од 0-14 годишна возраст во Р.Македонија. Истата се спроведува од страна на одделот за превентивна детска стоматологија при ЈЗУ Здравствен дом преку систематски прегледи и едукативни предавања низ следните темите:

1. Градба и функција на орална празнина;
2. Правилна исхрана и контрола на внес на шеќери;
3. Правилна орална хигиена;
4. Редовна посета на стоматолог и употреба на флуориди во превентивни цели;

Имено, сите овие мерки укажуваат на фактот дека здравствената заштита ќе биде примарно јадро во работата на Установата.

Значајно е да се забележи фактот што во градинката престојуваат деца кои имаат одредени потешкотии во својот психофизички развој. Досегашното искуство од работата со деца со потешкотии во развојот, говори дека градинката е вистинско место и можност за поттикнување и стимулирање на детскиот развој, особено психомоторен, социо-емоционален, сознаен, говорен, за што говорат и постигнатите резултати кај поголемиот дел од децата вклучени во воспитно - образовната работа во рамки на редовните градински групи. Најчесто со овие деца се користи индивидуализиран пристап на работа од страна на дефектологот во установата, со прилагодени активности и содржини, соодветни за нивните можности, способности, потреби и интереси. Оваа година во работата со децата е вклучен и волонтер од Мировен Корпус.

Раната возраст е период кога се развива на говорот кај децата, така да градинката е исклучително значајна средина за развивање и стимулација на говорните вештини. Во овој предучилишен период се јавуваат и потешкотии во говорот кај одредени децата во смисла на задоцнет говорен развој, потешкотии и неправилности во артикулацијата на одредени гласови, потешкотии при формирање на правилна и граматички точна реченица, пелтечење и др. И оваа година овие дечиња ќе се детектираат и со истите ќе се спроведуваат индивидуални и групни логопедски третмани од страна на логопедот.

6. Јавна и културна дејност

Соработката помеѓу општествената средина и Установата ќе се организира со цел децата да се запознаат со животот и работата на возрасните,како и односите меѓу нив, а се со цел да се развијат позитивни емоции кон средината, возрасните и нивните врсници.

Јавната и културна дејност на Установата ќе се реализира преку:

1. Приредби - интерни во објектите и јавни настапи;

2. Учество на манифестации од општинско или републичко ниво;

3. Посети и средби;

4. Излети;

5. Гостувања.

И оваа година јавните манифестации ќе се реализираат на високо ниво со цел уште повеќе и подобро да се истакне работата на детската градинката во јавноста и локалната заедница. Имено, значењето и покрај тоа што е за афирмација на градинката, се презентира креативноста и творечкиот ангажман на кадарот, како и на одреден тим на луѓе со одредени афинитети кои ќе учествуваат во организација и реализација на манифестациите.

Посетите и средбите ќе се реализираат во Установата, во предучилишните установи од други градови со кои Установата има соработка, посета на спомен обележја, јавни и културни установи и институции.

Календар на јавно-културни активности на Детската Градинка

Ред.бр.	***Активности***	***Време на реализација***
1.	**Детска Недела**	Октомври
2.	**11-ти Октомври**	Октомври
3.	**Денот на здравата храна**	Октомври
4.	**9-ти Ноември**	Ноември
5.	**Нова Година**	Декември
6.	**Божиќни празници**	Јануари
7.	**8-ми Март**	Март
8.	**Денот на екологијата**	Март
9.	**Априлијада**	Април
10.	**Патронен празник**	7 Април
11.	**Денот на планетата Земја**	Април
12.	**Мини детска олимпијада**	Јуни
13.	**Завршна приредба**	Јуни
14.	**Интернационален фолклорен фестивал**	Јули

Детската недела е првата полна недела од месец октомври (од 7 до 10 Октомври), во нашата Установа по тој повод за секој ден ќе организира одредени активности за децата со

цел нивно запознавање со значењето на Детската Недела.

За децата од помала возраст по објектите ќе се предвидат активности во кои тие ќе можат да земат учество и на начин адекватен на нивната возраст ја одбележат Детската недела.

Одбележување на празникот **11-ти Октомври** преку организирање на интерни приредби во секој објект.

„Ден на здравата храна" - Насмеан појадок.

По повод Празникот на градот **9-ти Ноември,** во секој од објектите ќе се организира пригодна програма и нашата установа ќе земе учество во општинското одбележување на празникот.

Најразлични празнични активности на ниво на објекти за одбележување на **Новогодишните и Божиќните празници.**

Одбележување на **8 Март**- изведување на пригодна програма во своите матични објекти и изработка на честитки за мајките.

Акција за засадување на нови насади, чистење и средување на дворните површини по повод **Денот на екологијата.**

„Априлијада"- забава со шеговит карактер.

Одбележување на патронен празник - положување цвеќе и оддавање на пиетет кон патронот и манифестација во која учествуваат деца на возраст од 4 до 5 години.

Одбележување на Денот на планетата Земја преку интерни активности во секој од објектите.

Мини детска олимпијада - цел на манифестацијата е да ги поттикнеме децата на физичка активност, на еден сосема поинаков начин во кој децата со музика и игра ќе спортуваат и забавуваат.

Завршна приредба по повод испраќањето на децата во училиште.

Со сите активности и манифестации навремено ќе бидат запознати родителите, ќе соработуваат и учевствуваат во истите.

6.1.Соработка со локалната и општествената заедница

Установата, во текот на своето работење, градејќи квалитет ја отвара вратата за секаков вид соработка која ќе допринесе за подобрување на истиот, имено и натаму ќе продолжи да соработува со установите и институции на локално и државно ниво:

-Министерство за труд и социјална политика;

-Локална самоуправа;

-Биро за развој на образование;

-Детски градинки од други градови;

-Општински основни и средни училишта;

-Центар за социјална работа - Велес ;

-Дневен Центар за лица со посебни потреби- Велес ;

-Невладини организации;

-Јавно-културни установи (Библиотека, Театар, Музеј) ;

-Здравствен Дом ;

-Завод за Ментално здравје на деца и младинци-Скопје;

- Медиуми и др.

Соработката со предучилишните установи од другите градови е особено значајна бидејќи преку размената на искуствата, ја надградуваме и усовршуваме нашата работа, а и оваа година соработката ќе ја продолжиме преку проекти со предучилишни установи од други држави во контекст на воведувањето на нови програми за работа.

7. Соработка со семејството

Соработката на детската градинка со родителите и квалитетната комуникација на релација воспитувач-родител е еден од основните фактори насочени кон обезбедување на правилен и оптимален развој и учење на детето. Во реализацијата на целите, содржините и активностите на оваа програма предвидени во рамките на секој аспект од развојот на детето треба да се обезбеди:

- Поттикнување на родителите за учество во креирањето на годишната програма за работа на детската градинка;

-Поттикнување на родителите за нивно активно вклучување во подготовката на воспитно-образовниот процес (договори за реализација на одредени теми, изработка на дидактички средства и материјали за реализација на воспитно-образовната активност и сл.)

- Поддршка на родителите за учество во реализација на дел од планираните содржини

- Присуство на родителите во детската градинка и работилници во групата во врска со различни поводи и празници, присуство на заеднички прослави, приредби на децата, излети и сл.

Детската градинка како ресурсен центар е подготвена и отворена за едукација и поддршка на родителите.

7.1. Партнерски односи на соработката

Воспитно-згрижувачкиот тим и родителите кои се активно вклучени во градинката мора да работат поврзано со цел меѓу себе да изградат кооперативен однос. Фокусот на ова партнерство е концентриран на децата и нивниот иден развој.

Бројни се ефектите од воспоставувањето партнерски односи помеѓу градинката и семејството. Корист од овој начин на соработка имаат сите учесници вклучени во воспитно-образовниот и згрижувачкиот процес:

Корист за децата:

- континуитет на семејниот и градинскиот живот;

- полесна адаптација на новите животни услови и подобро прифаќање на градинката;
- зголемување на чувството на сигурност и себепочитување;
- зголемување на можноста за користење на индивидуализиран пристап во воспитно-образовниот процес;
- подобро разбирање на авторитетот и почитување на возрасните.

Корист за родителите:

- подобро запознавање на сопственото дете надвор од семејството;
- стекнување на нови вештини за подобро родителство;
- ефикасно реагирање при можни проблеми со детето;
- лична сатисфакција - манифестирање на сопствените способности;
- континуирано следење на напредокот на сопственото дете;
- задоволство од достигнувањата и постигнатиот успех на детето;
- подобро разбирање на сопствените права и одговорности;
- чувство на поддршка од страна на градинката и другите родители.

Корист за воспитно-згрижувачкиот тим:

- подобро запознавање на децата, нивните потреби, интереси, систем на вредности и култура;
- поддршка, разбирање и почитување од страна на родителите;
- подобро и побрзо дијагностицирање на проблемите кај децата;
- интеграција на хоби, таленти, знаења и умеења кај родителите;
- стекнување нови комуникациски вештини;
- пропорционален однос на релација дете-возрасен;
- изедначување на воспитни модели;
- поголема професионалност во работата;

7.2. Форми на соработка со семејствата

Воспоставувањето на партнерски односи помеѓу градинката и семејството е долготраен процес како за воспитувачите/негувателите така и за родителите. Од тие причини многу е важно при градењето на партнерството на располагање да се имаат и користат различни форми на комуникација.

Дневната комуникација се реализира преку секојдневните контакти со родителите при приемот и испраќањето на децата и се однесува на потребите, интересите на децата и други важни информации.

Родителски средби и разговори со родителите (индивидуални, мали групи и заеднички). Оваа година ќе се одржат 4 родителски средби.

Во **пишана комуникација** влегуваат брошури, каталози, програми, огласни табли, пишувани пораки, писмени извештаи и портфолија. Во последните години на родителите се подостапна им е и **интернет комуникацијата** преку веб страна: **www.gradinkadimcemircev.mk** и фејсбук профилот: **Dimce Gradinka Mircev** на градинката и нејзините објекти.

Непосредна комуникација со родителите се реализира при секојдневните посети во градинката, домашните посети, индивидуални и телефонски разговори

Непосредно учество на родителите како форма е исто така присутна. Родителите можат да бидат соработници на различни нивоа и во различни улоги.

Воспоставената соработка со родителите е важно да биде постојана и квалитетна. Меѓусебната комуникација мора да биде отворена и спонтана, а тоа значи почитување на идеите, сугестиите и ставовите на родителите.

8. Проекти и проектни активности

8.1. Реализација на проекти со децата во Установата

Главна цел на овие активности е да ги поттикнат речиси сите компоненти на детскиот развој да им го поттикнат интересот, љубопитноста, креативноста, фантазијата и проширување на детските сознанија.

Поради тоа што голем дел од она што децата го учат во преучилишна возраст го учат брзо и лесно,детската љубопитност воспитувачот ја негува и поттикнува, имајќи во предвид дека детето никогаш нема да научи толку многу и за кратко време како во предучилишна возраст.

Знаејќи дека тоа е и најуспешниот начин на учење, стручниот тим прилагодува материјали и средства кои на најдобар начин ќе одговорат на детските желби и интереси. Токму од таа причина во современата воспитно-образовна пракса водени од претходното позитивно искуство ќе продолжиме со **работа на проектни активности.**

Предлог за проекти за оваа година произлезе од интересот на воспитно-згрижувачкиот персонал и децата како и од желбата да се осознае нешто ново и повеке за областа која до сега не се истражувани. Стручните работници заеднички донесоа одлука оваа година во рамките на Установата да се реализираат следните проектни активности и тоа:

8.1.1 Проект „Во светот на бајките"

ОЈУДГ "Димче Мирчев"-Велес оваа воспитно-згрижувачка година ќе го реализира проектот **„Во светот на бајките"** во кој целна група се децата од 5-6 годишна возраст. За успешна реализација на проектот ќе се грижат стручната служба и воспитно - згрижувачкиот тим од групата со соодветна возраст на деца. Очекуваме избраните содржини да развијат интерес кај децата, да ја разбудат нивната љубопитност и да ги прошират нивните сознанија.

Цел на проектот е децата да влезат во светот на бајките, да ги осознаат ликовите од бајките, да се поттикнува нивната фантазија, да се збогатува речникот и развива говорот, да се запознаат со имагинарниот детски свет каде се е возможно и реално.

8.1.2. Проект „Годишни времиња"

Овој проект ќе се реализира со децата од 4-5 годишна возраст а, за успешна реализација на проектот ќе бидат задолжени стручната служба и воспитно -згрижувачкиот тим од истите возрасни групи. Целта на овој проект е дечињата од оваа возрасна група да ги разберат годишните времиња, да ги научат месеците, преку сите промени кои ги носат.

Воедно преку активностите ќе им се поттикне истражувачкиот дух, креативното изразување, изразување на позитивните емоции и да се стекнат со нови сознанија.

8.1.3. Проект : „Спортуваме, другаруваме"

Во нашата установа ОЈУДГ „Димче Мирчев" – Велес и оваа година ќе се реализира проектот за откривање на спортовите, во овој проект ќе учествуваат стручни соработници (дипломирани професори по физичко и здравствено воспитување, спортисти, тренери и воспитувачи од нашата установа). Овој проект ќе се реализира со децата од 4-6 годишна возраст. Целта на проектот е децата да се воведат во разни спортови, запознавање со нови спортски реквизити, запознавање на спортските објекти во градот, развивање на моторни вештини и поттикнување на здрави навики.

9. Интеграција на еколошката едукација во Македонскиот образовен систем

9.1.ЕКО градинка

Програмата "ЕКО - градинка" е еден од проектите на едукативната програма "Немаме резервна планета" и има за цел стекнатото знаење на темата животна средина да се примени и во пракса. Преку ова програма ќе се подигне свеста и на децата, на воспитувачите, на техничкиот персонал, на родителите и на сите други кои се вклучени директно или индиректно во нашата заедница на тема заштита на животната средина, а со тоа ќе се овозможи теоретското знаење да се примени во секојдневниот живот.

Со оваа програма децата и воспитувачите ќе стекнат активна и одговорна улога која ќе ја практикуваат во градинката, во домот, но и во својата заедница и пошироко.

Вклучувањето и активна улога на децата е една од главните цели, како и соработка на градинката со локалната заедница, родителите, бизнис секторот, медиумите и сите други фактори од зедницата. Таа е демократска и интерактивна програма која им нуди одлична можност на децата да научат како да го дадат својот придонес кон светските напори за зачувување на планетата Земја.

Веќе постои дизајнирана меѓународна програма за еко-градинки со која се охрабруваат активностите на полето на животната средина на целата градинка.

Како резултат на повеќегодишното реализирање на Еко Програмата и низата активности во рамките на Еко проектот, нашата градинка е меѓу првите предучилишни установи добитници на ЕКО ЗНАМЕ.

10.Факултативни програми во Установата

Согласно интересите на децата и родителите во Установата ќе се организираат факултативни програми од областа на:

-Ритмика и балет

Преку соодветна музика оваа програма на децата им го доближува танцот, народните игри, балетот, модерните и традиционалните игри и ги подготвува децата за јавни настапи.

-Спорт и рекреација

Целта на оваа програма е да се развие спортскиот дух кај децата, стекнување навики за совладување на спортски вештини, стимулација на моторни вештини.

-Англиски јазик

Децата низ игра ги учат основите на англискиот јазик. Се мотивираат за стекнување нови знаења, при што се почитува принципот на постапност и систематичност.

11. Стручен совет и стручно усовршување на кадарот

Стручниот совет го сочинуваат вработните кои вршат стручна работа и ја остваруваат дејноста во установата и директорот. Со стручниот совет раководи директорот. Стручниот совет:

- Утврдува стручни основи за остварување на програмата за работа;

- Дава мислење и предлози до директорот во поглед на организацијата за работа и условите за работа;
- Учествува во формирање на воспитно-образовни групи;
- Учествува во изготвување на годишна програма на установата;
- Разгледува актуелна стручна литература;
- Разгледување и усвојување на новини во работата;
- Решавање прашања од витално значење за установата;
- Именува и разрешува претставник на јавната установа за деца во управниот одбор на јавната установа за деца од редот на вработените кои вршат стручни работи и
- Врши и други работи утврдени со статут.

Стручниот совет во периодот што следува ќе разгледува документи од областа на дејноста: Годишна програма, Годишен извештај и полугодишен осврт на воспитно-образовната работа, а ќе се договара и за конкретни активности.

На советотсе планираат актуелни теми важни за квалитетно и професионално работење, теми кои се во чекор со современите стандарди во предучилишното воспитание и згрижување на децата и со Програмата за рано учење и развој. Во оваа година ќе се реализираат интерни обуки, обуки од надворешни обучувачи, посета на семинари и работилници во зависност од потребите на установата и интересот на вработените.

12. Програми за работа на директорот, стручните работници и соработници

12.1. Програма за работа на директорот на Установата

Со јавната установа за деца раководи директор на Установата, при организацијата и раководењето со работата директорот самостојно донесува одлуки од делокругот на неговите надлежности и актите на установата, ја застапува Установата пред трети лица и е одговорен за законитоста при работењето. Согласно Законот за заштита на децата (Сл.весник на РМ бр.23/2013, 12/2014, 144/14, 10/15 и 25/15) и Статутот на ОЈУДГ "Димче Мирчев" заведен под број 02-348/2 од 01.08.2015год., директорот :

- ја предлага Годишната програма и предлага мерки за нејзина реализација;

- ги извршува одлуките на управниот одбор;
- поднесува Извештај за реализација на Годишната програма за работа до управниот одбор, основачот и министерството;
- одлучува за засновање и престанок на работен однос, врши распоредување на работниците, раководи со стручниот совет, одобрува отсуство и врши други активности согласно Закон, Статут, општи акти и колективен договор;
- врши и други работи предвидени со Закон, Статут и други акти на установата;

ОЈУДГ „Димче Мирчев" Велес е респектирана установа која нуди и остварува партнерство во грижата, негата, воспитанието и образованието на децата од предучилишна возраст. Ние максимално и неуморно се залагаме за подобрување на квалитетот на нашата услугаи професионално, ефикасно, ефективно, навремено и совесно ги извршуваме нашите работи.

12.1.1. Предмет и содржина на Планот и Програмата на директорот

Предметот и содржината на Планот и Програмата на директорот опфаќаат 4 групи на работа:

1. **Административно-организациска работа-** која се однесува на континуиранатаактивност и координирањето и работењето на установата во согласност со Локалната самоуправа од една и Министерството за труд и социјална политика од друга страна. Оваа група ги опфаќа сите работи поврзани со административното работење и организацијата на работата во установата.

- Континуирано следење и координирање на работењето на установата во целост, спроведување на одлуките на Управниот одбор, Советот на родители, соработка со органите и телата на локалната самоуправа и МТСП;

- Подготвување на Годишната програма и Извештај од работа на на градинката за ;

- Имплементација на новите правилници за работа во установата, согласно измените на законот за детска заштита;

- Ќе ја следи, координира и насочува воспитно-образовната и згрижувачката дејност и ќе предлага мерки за нејзино унапредување;

- Организира уредување на објектите и отстранување на сите хигиенско-технички недостатоци пред почетокот и во текот на целата година;

-Конкретизација на содржините во планот на здравствена заштита, исхрана, јавна и културна дејност;

- Формирање на воспитните групи и распоред на вработените;

- Анализа на финансовото и материјално работење;

- Редовни средби со вработените во кујна, технички персонал и другите тела во установата;

-Целосно ќе учествува во подготвувањето на листите за јадење и набавка на храна според нормативите предвидени од Заводот за економика и домакинство.

-Ќе се залага за одговорно извршување на работните задачи од сите вработени, за успешно реализирање на предвидените активности;

-Директорот ќе се залага за подобрување на општите услови за работа, изнаоѓање простор за прифаќање на што поголем број на деца кои моментално се на листа на чекање, со тоа и отворање на нови воспитни групи, нови вработувања и подобрување на стандардот на децата и на вработените во Установата и изнаоѓање спонзорства и донации, кои ќе имаат за цел да го подобрат животот на децата во Установата;

- Дополнување и обновување на дидактичките и основните средства за успешно спроведување на задачите предвидени со оваа Програма;

- Редовна контрола над работата на административно-финансиско работење на градинката;

- Учество во изготвување на тендерските документации, за успешно реализирање на Планот за јавни набавки во Установата.

1. **Воспитно-згрижувачка активност** - се работите поврзани со опфатот и распоредувањето на децата по групи согласно закон и нивно распоредување по

објекти во соработка со стручната служба на Установата, активности поврзани со работата на воспитниот и негувателскиот кадар и сл.

Работата со стручните органи ќе ја реализира перманентно со планирање и програмирање на работата на: Стручниот совет, Совет на воспитувачи и Совет на негователи:

- Раководење со стручните органи преку иницирање на активности за решавање на определени прашања и подготвување материјали, почитувајќи ги законските прописи;

- Следење и евалуација на работата на одговорните воспитувачи во објектите и стручна поддршка во дадена ситуација;

2. **Педагошко-инструктивна работа**- се врши тимски заедно со стручните работници а, во соработка со МТСП, Биро за развој на образованието и други релевантни институции.

Работата со стручните органи ќе ја реализира перманентно со планирање и програмирање на работата на: Стручниот совет, Совет на воспитувачи и Совет на негователи:

- Раководење со стручните органи преку иницирање на активности за решавање на определени прашања и подготвување материјали, почитувајќи ги законските прописи;

- Следење и евалуација на работата на одговорните воспитувачи во објектите и стручна поддршка во дадена ситуација;

Во согласност со Програмата на Установата за 2018/2019 година, дел од активностите кои се суштествени и кои можат такстативно да се предвидат ,а ги превзема директорот, се следните активности по месеци :

Септември

- следење на запишувањето и приемот на децата по групи и објекти ;
- набавка на прибор за работа по објекти;
- изготвување и донесување на Годишен извештај на Установата и Годишна програма на Установата;

- припрема на активности за одбележување на Детската недела;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- состаноци со стручните работници;

Октомври

- контрола и увид на здравствената заштита по објекти ;
- одбележување на Детската недела со низа планирани активности;
- редовен месечен состанок со со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- одржување на состанок со стручен совет;
- состаноци со стручните работници;

Ноември

- следење на состојбите на службата за финансово работење и правните работи;
- следење на активностите во групите и манифестацијата:"Ја испраќаме есента " ;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- состаноци со стручните работници;

Декември

- следење на подготовките на програмата за Нова година;
- изготвување на оперативен и финансов план за 2020 год.;
- организирање и реализација на попис на средствата и опрема за 2019 год., обврски и побарувања ;
- разгледување на извештаите од комисиите ;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- состаноци со стручните работници;

Јануари

- анализа на материјалното и финансово работење за 2019 год. ;
- анализа на наплатата за престој на децата во Установата ;
- евалуација на работата во изминатиот период;
- едукација на воспитните тимови на тема актуелна и потребна за реализација на современа програма;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- состаноци со стручните работници;
- одржување на состанок на стручен совет;
- изработка на План за јавни набавки;

Февруари

- усвојување на пописот за книговодствената состојба;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со Одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- состаноци со стручните работници;
- следење на активностите по објекти ;

Март

- подготовки за чествување на Денот на жената-8 Март;
- анализа на материјалното работење на кујната ;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- состаноци со стручните работници;
- следење на активностите по објекти ;

А п р и л

- организирање на манифестацијата – Априлијада;
- организирање на чествувањето на патрониот празник;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- состаноци со стручните работници;
- следење на активностите по објекти ;

М а ј

- одобрување на Планот за користење на годишените одмор ;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- состаноци со стручните работници;
- припреми за свечената завршна приредба -координација на истата;
- следење на активностите по објекти;

Ј у н и - Ј у л и- Август

- координација и надзор на користењето на годишните одмори на вработените;
- свечена приредба по повод заминувањето на децата од голема група во основно училиште;
- анализа на потребите за хигенско техничко одржување и подготовки за летната сезона;
- реализација на посебна програма за престој на децата и активностите;
- редовен месечен состанок со Комисијата за изработка на листа на јадења;
- редовни месечни состаноци со Одговорните воспитувачки на објектите на Установата;
- реализација на редовното тековно одржување по објекти и поправки;
- набавка на педагошка документација за потребите на Установата;
- надзор на сите активности поврзани со санација на објектите;

- состаноци со стручните работници;
- следење на активностите по објекти;

12.2.Програма за работа на психологот на Установата

Работата на психологот во Установата е составен функционален дел од работењето во Установите од предучилишна дејност. Тој во соработка со стручниот тим, дава голем придонес во преобразбата и понатамошниот развиток на предучилишното воспитание и образование како целосна стручна и поширока општествена грижа за децата од таа возраст.

Своите активности психологот ги остварува низ следните подрачја:

1. Учество во програмирање и планирање на воспитно-образовната работа

- учество во општата организација на воспитно-образовната работа и планирање на структурите по објекти и групи;
- учество во изработката на Извештајот за работа на детската градинка;
- учество во изработката на Годишната програма за работа на детската градинка;
- учество при планирање на воспитни групи според возраста и индивидуалните способности и особини кај децата;
- води сметка и за психолошката заснованост на методите и содржините при планирањата;
- помага на воспитувачките при изборот на содржините и ги упатува во сознанијата од областа на психолошкиот развој и неговите законитости.

2.Следење на реализацијата на планот и програмата за воспитно-образовна работа

- следење на квалитетот на остварувањето на воспитните задачи на одделни возрасти;
- ги планира содржините за работа на воспитниот персонал за секоја возрасна група за тематско/годишно планирање, среднорочно планирање и дневен оперативен план;

- присуства на слободните и насочените активности за да се следи интелектуалниот, социјалниот и емоционален развој на децата;
- го следи развојот на интересите, склоностите и други особини на личност кај децата;
- ги запознава реализаторите на воспитно-образовната дејност со најновите психолошки сознанија;
- ги проучува социо-емоционалните контакти и односи меѓу децата, односи на воспитувачките и негувалките кон децата и дава помош во развивањето и унапредувањето на истите;
- влијае врз воспитниот и згрижувачкиот кадар за креативно применување на нови средства во остварување на програмски задачи;
- директно учество во планирање на јавните манифестации и осмислување на содржината на истите;
- директно учествува во планирање и осмислување на проектите и проектните активности во Установата.

3. Следење на развојот и непосредна работа со децата

- прием на децата и структуирање во воспитни групи;
- следење на процесот на адаптација;
- особено се грижи за професионален и правилен пристап на персоналот кон децата почитувајќи ја нивната личност;
- соработка и советодавна работа со родителите;
- учество во планирање и остварување на соработка помеѓу предучилишната организација и родителите;
- стручна помош околу подготовка и јавна дејност на Установата;
- собирање податоци од родителите - важни за развојот на детето;
- индивидуална работа со децата и родителите на децата кои имаат проблеми во прилагодувањето, контактите;
- индивидуална работа со родителите на децата кои отскокнуваат, покажуваат афинитети и таленти;

- советодавна работа за родители и деца во Центарот за едукација, рехабилитација и советување „ИСКРА".

4.Аналитичко истражувачка работа во предучилишната установа

- ги проучува и анализира неопходните услови за остварување на воспитно образовните задачи ;
- ја следи реализацијата и текот на работата со децата во игротеката и други вонинституционални форми ;
- планира и реализира мини истражувања.

5.Учество во работата на стручните органи и стручни усовршувања навоспитните кадри

- соработува со стручните активи на воспитувачките и негувателките;
- соработува со директорот во планирање, програмирање и организација на аналитичко истражувачки работи;
- учество во планирање, програмирање и реализација на различни форми на стручно усовршување ;

6.Индивидуално стручно усовршување

- активно учествува во реализирањето на програмите за сопствено стручно усовршување (семинари, советувања, собири), индивидуално (стручна литература, списанија и сл.)
- учествува во организирани форми на размена на искуства и договори за работа со други психолози (активи, секции и т.н.)

12.3. Програма за работа на дефектологот на Установата

Дефектолозите првенствено работат со децата со потешкотии во развојот, ги детектираат и проценуваат нивните специфични потреби и им даваат поддршка во процесот на учење и напредување. Со цел да им се обезбеди пристап до воспитно-образовните содржини и полесно учење, дефектолозите користат различни соодветни техники, методи, стратегии, рехабилитациски постапки и соодветна асистивна технологија. Воедно, заедно со инклузивниот тим континуирано ги следат нивните постигнувања во развојот и едукацијата согласно индивидуално поставените цели, според планот и учествуваат во креирањето на инклузивната култура, инклузивната политика и практика во предучилишната установа.

Покрај професионалниот дел дефектолозите учествуваат и во општата организација навоспитно-образовната работа. Земаат учество и во планирање на структурите на групите по објекти, во однос на бројноста каде што има деца со пречки во развојот. Учествуваат и во изработката на Извештајот за работа на детската градинка, како и во изработката на Годишната програма за работа на детската градинка.

1.Работа со децата

При поддршката на децата со потешкотии во развојот во совладувањето на воспитно-образовните содржини, дефектолозите:

- вршат детекција, обсервација и проценка на децата кои покажуваат одредени потешкотии во развојот;
- реализираат индивидуални дефектолошки третмани;
- користат диференцијација и индивидуализација со цел да обезбеди пристап до содржините;
- користат асистивна технологија во работата;
- работат на развој на вештини кај децата;
- го следат напредокот на децата;
- ги синтетизираат иинтерпретираат добиените податоци од ситечленови на инклузивниот тим и релевантните институции кои нудат сервиси и услуги;
- го координираат вклучувањето на надворешните професионалци;

2.Работа со воспитувачи и негователи

Континуирана поддршка на воспитувачите и негователите во работата со децата со потешкотии во развојот, со посебен акцент врз изготвувањето на индивидуалниот план и реализација на истиот, како и во соодветното вклучување на овие деца во занималната и воспитно образовните активности.

Поддршката на воспитувачите и негователите дефектолозите ја дава преку:

- јакнење на капацитетите на воспитувачите и негователите за препознавање и работа со децата со потешкотии во развојот;
- избирање и изготвување методи, техники, средства за работа и инструменти за проценување и следење на напредокот на децата со потешкотии во развојот соодветни на видот и степенот на попреченоста, поставените цели и функционалните способности на детето;
- давање насоки за неопходни модификации и адаптации во процесот на учење, со цел децата со потешкотии во развојот максимално да учествуваат и постигнуваат;
- давање насоки (групни или индивидуални) за документирање на постигнувањата на децата со потешкотии во развојот преку развој на формулари за следење

3.Работа со родители

Дефектолозите, низ советодавна работа и директна поддршка на родителите на децата со потешкотии во развојот, овозможуваат тие да ги разберат и прифатат потешкотиите и посебните потреби, како и можностите на своето дете, и ги упатува во соработка со тимот во градинката да работат на одржливоста и развивањето на она што детето умее и може.

Соработката и комуникацијата со родителите на децата со потешкотии во развојот ја спроведуваат преку:

- користење на групни или индивидуални средби и советувања;

- информирање на родителите на децата со потешкотии во развојот за нивните права, обврски и бенефиции кои може да ги добијат и ги упатува до релевантни институции за помош;
- им даваат инструкции на родителите за работа со нивните деца во домашни услови;
- водат евиденција за средбите.

4.Соработка со заедницата

Дефектолозите соработуваат со образовни, здравствени, социјални институции, како и специјализирани институции кои придонесуваат за развојот на учењето на децата со потешкотии во развојот. Соработуваат со други училишта во рамките на локалната заедница заради обезбедување на советодавна помош во однос на децата со потешкотии во развојот.

5.Аналитичко- истражувачка работа

Дефектолозите собираат податоци за бројот на децата со потешкотии во развојот во градинката, водат евиденција и редовно ја ажурираат. Добиените податоци ги користат за споредбени анализи во однос на зголемувањето или намалувањето на бројот секоја воспитно-образовнагодина, планирање на опремувањето на занималните и другите простории со нагледни средства и дидактички материјали, помагала, како и професионален развој на воспино-негувателскиот персонал. Исто така, прават анализа на развојот на инклузивната клима во градинката и вклученоста на децата со потешкотии во развојот во рамките на групите и надвор од објектите.

12.4. Програма за работа на логопедот во Установата

1.Вовед

Говорот е многу комплексна форма на човековото однесување и е развиен со усвојување на својот јазик од животната средина. Во животот на поединците и општеството има голем број на функции. Говорот е средство за комуникација меѓу луѓето. Со говорот ги изразуваме мислите, емоциите и желбите. Говорот е најуспешен медиум за пренос на информации. Тој има социјална цел и е основно средство за комуникација.

Вербалната комуникација ги опфаќа сите видови отстапувања, ограничувања, изгубеност или неразвиеност на нејзината способност. Нејзини средства се: говор, јазик, глас, слух, читање и пишување. Логопатијата е заедничко име за патологијата во вербалната комуникација, додека пак лицата со аберации, девијации и патолошки состојби во вербалната комуникација се **логопати**. Носителите на професионалната здравствена струка се **логопеди**.

Етиолошките фактори кои што доведуваат до состојба на оштетување, потешкотии, ограничување или пореметување на способноста за вербална комуникација можат да бидат: органски (расцеп на усна, меко и тврдо непце, варијации во структурата на артикулаторите, губиток на слухот) и останати или надворешни фактори како: трауми, психички, био-социјални, социо-економскии други познати или непознати етиолошки фактори.

Дејност на логопедот како стручен работник во работата со децата со развојни потешкотии во говорот, значи професионално согледување на детските развојни и специфични потреби, ублажување на потешкотиите и спречување на секундарните последици, се со цел интегрирање на децата во поширокота општествена средина.

Во групите се среќавам со деца кај кои најчесто се јавуваат следните отстапувања во говорот:

-Деца со патолошки состојби во говорот и јазикот

-Деца со успорен развој на вербалната комуникација од развојна природа било хередитарно или аквирирано

-Деца со недоволно развиена способност за вербална комуникација и субкултурно вербално однесување

-Вклучена е и работата со деца со патолошки состојби во слухот како и деца со психички и физички потешкотии, односно деца со посебни потреби кои имаат патологија во говорот.

2.Работата на логопедот опфаќа:

-превенција

-дијагностика

-рехабилитација

-истражување

-едукација и советување

Планирано е посета на згрижувачко воспитните групи од градинката:

-Опсервација на групите

-Употреба на игра за полесна адаптација на децата кон логопедот како непознато лице

-Детекција и забележување на децата со патологија во Вербалната Комуникација

-Логопедска дијагностика

-Средба со родителите на децата кои имаат патологија во Вербалната Комуникација, во секој објект поединечно со цел запознавање на проблематиката и овозможување на соработка која е од особена важност за крајниот исход.

-Адаптација на децата

-Започнување со логопедска рехабилитација

-Логопедските вежби траат 20-30 минути во зависност од возраста на детето и бројот на деца во престојниот објект. Можат да бидат индивидуални и групни во зависност од отстапувањата во говорот.

3.Логопедот:

- Изготвува Годишна програма и Годишен извештај за сопствената работа;
- Учествуваше во работата на Комисијата за прием на деца со потешкотии во развојот;
- Учествува во распоредување на децата со потешкотии во развојот во соодветни групи адекватни на нивните способности и потреби;
- Го следи процесот на адаптација на децата и го помага истиот;
- Ги опсервира восп.-образов. активности и при тоа го следи говорниот развој и комуникацијата на децата;

- Врши опсервација и детекција на деца кои покажуваат одредени потешкотии во говорот;
- Дијагностицира и класифицира говорни потешкотии кај децата во установата;
- Изготвува индивидуални планови за работа со деца со потешкотии во говорниот развој;
- Логопедскиот третман го реализира преку индивидуална и групна работа со децата;
- Работа во логопедски кабинет во рамките на Центарот за едукација, рехабилитација и советување „ИСКРА";
- Ги следи, анализира и евидентира ефектите од индивидуалниот логопедски третман;
- Остварува активна и отворена соработка со родителите на децата со потешкотии во говорот;
- Дава поддршка и насоки на воспитувачките и негователките;
- Остварува активна соработка со дефектологот, со цел унапредување на развојот на децата со развојни потешкотии;
- Планира и спроведува одредени истражувања од својата област во установата;
- УчествувавоработатанаСтручниот совет;
- Дава стручни совети и мислења на други установи кои имаат потреба од логопедско мислење;
- Консултативна и советодавна работа со деца со говорни потешкотии кои не се згрижени во установата и нивните родители;
- Ги следи современите текови, достигнувања и стручната литература од логопедската област и ги применува во својата работа;
- Соработува со други стручно-научни институции и други локални установи.
- Активно соработува со директорот, педагогот, психологот, дефектологот, социјалниот работник, воспитувачите и негователките;
- Води евиденција за својата работа и поднесува годишен извештај до директорот на градинката;
- Врши и други работи согласно стручната подготовка;

4.Резултат од логопедската работа

Колкав резултат ќе има детето од логопедските третмани пред се зависи од повеќе фактори:

-Клиничката слика

-Дијагноза

-Етиологијата

-Говорно јазичните способности

-Соработка со детето

-Соработка со родителите

-Останати фактори: бројот на деца со кои ќе се работи и бројот на објекти

13.Советувалиште за деца и родители и центар за професионален развој

Советувалиштето за деца и родители и центарот за професионален развој „ИСКРА", има за цел да им пружи помош на децата и родителите во брзото темпо на современото секојдневие и да овозможи континуиран професионален развој на вработените во установата. За таа цел се донесуваат Правилник за работа на Советувалиштето за деца и родители и центарот за професионален развој на ОЈУДГ "Димче Мирчев"-Велес и Програма за работа на Советувалиштето за деца и родители и центарот за професионален развој за 2019/2020 год.

13.1.Програма за работа на советувалиште за деца и родители и центар за професионален развој

Советувалиштето за деца, родители и вработени кое ќе работи во состав на центарот за едукација, рехабилитација и советување „Искра" има за цел да им обезбеди помош и поддршка на децата и родителите во општествени услови на брзото темпо на современото секојдневие. Децата многу рано се изложени на содржини и искуства за кои сеуште не се доволно спремни, често се во позиција сами да одбираат, учествуваат, одлучуваат, а незнаат како.

Од друга страна се повеќе родители ја препознаваат потребата за учење, како да комуницираат со детето, како да ги намалат развојните ризици, како да му овозможат безбедно и слободно да ги развива своите потенцијали. Токму поради тоа, доколку родителот препознае некој проблем кај своето дете или самиот има проблем со кој неможе да се избори, помош може да добие восоветувалиштето за деца, родители и вработени .

Советувалиштето нуди помош, доверба, професионално советување, стручна поддршка на децата и нивните родители во ситуации кога тоа е потребно. Помага во случаи кога родителите тешко се снаоѓаат во родителската улога, служи да ги упати, да им даде насоки за понатамошни чекори следејќи и поддржувајќи го детскиот развој.

1. Мисија

Мисијата на советувалиштето за деца, родители и вработени е со својата образовна, превентивна и советодавна работа да го олесни процесот на растење и созревање на детето преку кои ќе се развиваат неговите потенцијали,да им помогнеме да бидат успешни самостојни и задоволни деца, а на родителите да им помогне да бидат стручно информирани и сигурни во правилноста на своите одлуки, да им биде поддршка и помош на родителите во растот и развојот на децата, за вработените перманетно и стручно усовршување со цел да станат покомпетентни и подобри извршители.

2.Работно време

Родителите на децата корисници на услугите на градинката, кога имаат потреба, треба да се јават и да закажат средбаво советувалиштето за деца и родители и центарот за професионален развој. Контактирањето треба да се изврши преку е-маил адресата на градинката: gradinkaveles@gmail.com, како и на интернет страната: www.gradinkadimcemircev.mk

Советувалиштето за деца и родители и Центар за професионален развој ќе работи секоја прва среда во месецот од 12 до 18 часот, во посебна просторија адаптирана за неговите потреби во рамките на Објектот 6 „Звончица".

2. Видови услуги

3.1.Услуги за децата корисници

А) Адаптација на децата во градинка

Цел-Советување и пружање на поддршка на децата лесно и брзо да се адаптираат на градинката, и намалување на бројот на децата кои имаат тешкотии во адаптацијата.

Б) Децата учат од тоа што живеат

Цел- Формирање и усвојување на очекувани облици на однесување, учење на децата да знаат да работат и да живеат со другите.

3.2.Услуги за родителите корисници

А) Адаптација на децата во градинка

Цел- Запознавање на родителите со процесот на адаптација во градинка.

Б) Јакнење на самодоверба кај децата

Цел- Советување и поддршка на родителите за поголема самодоверба, јакење на емоционалната интелегенција и самосвесност на децата.

3.3. Услуги за вработените

А) Комуницирање во рамките на организацијата

Цел- Подобрување на комуникацијата и меѓусебното разбирање.

Б)Емоционална интелегенција и справување со стрес

Цел- Разбирање на улогата на емоциите и справување со стресот .

Детството е волшебно време на забава, учење, игра, другарување и растење. Но, понекогаш некои нешта и моменти се попречуваат на патот на таа магија. Можеби станува збор за некоја фаза од детскиот развој или е потребна помош во формирањето на личност со здрави навики и прифатливи облици на однесување.

Токму поради тоа ние сме тука да ви помогнеме да ги унапредите вашите родителски вештини и да им станете добар модел,да ја остварите вашата цел-детето да израсне во комплетна личност.

13.2. Логопедски кабинет

Детето во текот на својот ран развој го усвојува мајчиниот јазик и спонтано го совладува говорот. За таков спонтан и природен јазично-говорен развој неопходна е уредна органска основа која подразбира:

-уреден слух

-уреден фонолошки слух

-моторички способности и вештини

-интелектуален развој

-уреден развој на когнитивните способностии

-уреденразвојнапсихо-социјалнитеспособности

Логопедскиот кабинет за јазична говорна комуникација има за цел пружање на услуги за логопедска дијагностика, советување и терапија на пореметувањата во комуникацијата и јазично-говорната патологија кај децата, како и ублажување на потешкотиите и спречување на секундарните последици.

Во логопедскиот кабинет ќе работи логопедот од установата кој овозможува превенција, детекција, дијагностика и третман на пореметувањата во комуникацијата, јазикот, говорот и гласот. Кабинетот е опремен со дијагностички и терапетски инструменти, вклучувајќи го и дигиталниот логопедски сет - Берингер. Тој претставува иновација во обработката на звучниот сигнал користејќи дигитално сигнално процесирање кое овозможува брза и прецизна обработка на звукот со ист квалитет и брзина како и човековиот мозок. Со Берингерот се постигнуваат промени на звукот кои ги елиминираат сите непожелни звучни појави, појачувајќи и нагласувајќи ги оние делови на звукот кои можат да помогнат во слушањето. Тој може да се користи при третман на:

-развојна дисфазија

-пелтечење

-дислалија

-дислексија

-дисграфија

-дизартрија

-оштетување на слухот

-пореметување на слушното процесирање, како и при останатите говорно-јазични поремеувања.

Дигиталниот логопедски сет може да се применува и во групни третмани, затоа што постои можност за приклучување на повеќе слушалки, звучници или уреди за репродукција на слухот.

Целта на логопедскиот кабинет и примената на логопедскиот сет е преку пружањето на стручна помош да ја подигнеме самоконтролата на децата, да го подобриме квалитетот на терапијата и да го подобриме квалитетот на нивниот живот.

Правилно развиениот јазик и говор претстои за примерен развој на детето, како и за негово успешно школување и професионално определување.

13.3. Соба за сензорна интеграција

Сензорната интеграција како процес претставува организација на сите информации кои се примаат и се обработуваат во мозокот, за да можат децата да функционираат во секојдневните активности. Сензорна интеграција претставува комплексна организација на сите сетила кои телото ги користи во секојдневниот живот: сетило за вид, слух, мирис, вкус, допир, вестибуларно и проприорецептивно сетило.

Потешкотиите во примањето и толкувањето на овие сигнали можат да доведат до сериозни последици во одредени сфери: интеракцијата со другите, дневното функционирање, семејните и социјалните врски, бихевиоралните предизвици (однесувањето), регулирањето на емоциите, самодовербата, учењето итн.

Наменета е за деца со потешкотии во развојот и деца кои манифестираат необично однесување како што е прекумерно барање или избегнување на активности, движења, звуци и светлосни дразби. Тоа се деца со первазивни развојни нарушувања, аутизам, деца со елементи од аутистичен спектар, АДХД, успорен психомоторен развој, дисхармоничен развој, дисгнозија, диспраксија и дисхронија, деца со интелектуално нарушување, неразвиен говор (алалија, дисфазија), говорни нарушувања, емоционално нарушување, проблеми во училишни способности (дислексија, дисграфија и дискалкулија), деца со церебрална дисфункција и деца со оштетен вид.

Според одредени клинички и невропсихолошки истражувања, 10-15% од децата имаат потешкотии во сензорната интеграција. Иако секое дете е родено со оваа способност, сензорното интегрирање мора да се развие и доведе во однос со многу настани околу себе и да се прилагоди сопственото тело и мозокот кон многубројните предизвици во текот на детството. Најголемиот развој на сензорна интеграција кај децата се случува за време на намерна и насочена реакција кон целта или адаптивна реакција. Адаптивната реакција помага при развивање и организирање на мозокот. За повеќето возрасни тоа изгледа како игра. Сепак, играта е направена од адаптивни одговори кои произведуваат сензорна интеграција. Третманот вклучува сензорна стимулација и соодветни адаптивни реакции според невролошките проценки на детето. Целта на терапијата е да се овозможи управување со сензорниот внес за да може детето да создава адаптивни реакции кои ги интегрираат тие сензации во целосно доживување. Терапијата е индивидуална, природна, без употреба на медикаменти. Обично вклучува самоводење, меѓутоа ако детето не може да ги задоволи сензорните потреби, терапевтот директно применува сензорна стимулација (кај децата со потешки пореметувања, посебно аутизам). Децата без потешкотии сензорната интеграција ја остваруваат преку игра која се одвива спонтано, а сепак му помага на детето да:

-истражува, проверува, гледа, допира, слуша

- ја подобрува концентрацијата, чувствува сигурност и поврзаност

- ја стимулира комуникацијата и блискоста

-смирува и релаксира

-создава чувство на задоволство и пружа подобро знаење за телото.

Третманот трае 40 минути, а должината на престојот се проценува на лице место, врз основа на реакциите. Детето го познава просторот за себе и може само да го препознае она

што му треба. И кога ќе излезе од собата, детето учи и на друго место да обезбеди за себе одредена сензација.

Детската градинка во рамките на собата за сензорна интеграција ќе опфаќа деца на возраст од 2-6 години, а третманите ќе се изведуваат еднаш или двапати седмично. Со секое дете ќе се работи сé до постигнување на претходно поставената/ите цел/и. Предвидена е и постојана соработка со родителите, нивно директно учество и давање информации и насоки за продолжување на работата во секојдневните животни активности.

14. Заклучок

Нашата градинка е место во кое децата се чувствуваат среќни, сигурни и безбедни. Ние ги почитуваме различностите и го поттикнуваме индивидуалниот развој на секое дете.

На децата им даваме можност активно да учествуваат во нивното учење, а воспитно-згрижувачкиот персонал создава услови децата да се оспособат да одговорат на предизвиците со кои ќе треба секојдневно да се соочуваат.

Воспитно-згрижувачкиот тим им помага на децата самостојно да ги согледаат опциите и да изберат, да се грижат за себе и другите, да ги изразат своите идеи и чувства. Децата во нашата градинка имаат централна улога и тука се насочуваат тие да станат личности кои ќе учат во текот на целиот живот и кои ќе ги следат своите интереси со ентузијазам. Тие ќе управуваат со новиот, да се надеваме, поубав и похуман свет.

Во градинка со децата не само што зборуваме и раскажуваме, многу покажуваме, а секогаш вклучуваме!

Нашата мисија: „Ние сме партнери на родителите во воспитанието и образованието на децата, нивниот правилен раст и развој, креираме безбедна стимулативна средина, негуваме тимска работа, толеранција, ги почитуваме различностите, и ги поттикнуваме индивидуалните можности и способности на децата, градиме успешна соработка и ја промовираме нашата установа во локалната заедница."

Нашата визија е среќно дете кое расте во сигурно, убаво и стимулативно опкружување под мотото: **„Заедно да растеме, играме и осознаваме, да бидеме куќа на среќни деца, задоволни родители и успешна установа.**

ОЈУДГ„ДимчеМирчев”Велес

ВД Директор

Ефтимија Карбева Лукарова

ПРИЛОЗИ

БРОЈНА СОСТОЈБА НА ДЕЦАТА И ГРУПИТЕ ВО ПРЕДУЧИЛИШНАТА УСТАНОВА

Прилог бр. 1

(состојба 20.09.2019)

ОЈУДГ"ДимчеМитчев"-Велес	Објект		Опфатенидеца	Јасли						Градинка														Вкупноградинка		ВКУПНО	
				До 18 Месеци		18-24 Месеци		Вкупно Јасли		Возрасна Групанадецаод 2-3 год		Возрасна Групанадецаод 3-4 год		Возрасна Групанадецаод 4-5 год		Возрасна Групанадецаод 5-6 год.		Хетероген игрупи		Игротека		Децасоразвојнипотешкотии					
				Групи	Деца	Групи	Деца	Групи	Деца	Групи	Деца	Групи	Деца	Групи	Деца	Групи	Деца	Групи	Деца	Групи	Деца	Деца	Групи	Деца	Групи	Деца
	1	125	128			1	7	1	7	1	24	1	24	1	29	1	27	1	17			1	5	121	6	128
	2	260	394	1	10	1	16	2	26	3	73	3	93	3	94	3	108				1	6	12	368	14	394
	3	180	218			1	11	1	11	2	50	2	48	2	52	1	35	1	22		1	4	8	207	9	218

4	120	**186**			1	21	**1**	**21**	1	27	1	36	1	37	1	38	1	27			2	5	**165**	6	**186**
5	100	**162**			1	21	**1**	**21**	1	32	1	35	1	39	1	35					4	4	**141**	5	**162**
6	125	**154**			1	18	**1**	**18**	1	31	1	31	1	37	1	37				1	5	4	**136**	5	**154**
Групаводругиспросторниусл овиЗ	32	**32**			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1	32				1	32	1	32
8	50	**20**			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	2	20				2	20	2	20
9	40	**15**			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	2	15				2	15	2	15
ВКУПНО	**1032**	**1309**	**1**	**18**	**6**	**87**	**7**	**104**	**9**	**237**	**9**	**267**	**9**	**288**	**8**	**280**	**8**	**133**		**3**	**22**	**35**	**1205**	**50**	**1 309**

Забелешка: Децата од колоната со развојни потешкотии веќе се собрани во бројот на групите

УСТАНОВА ЗА ДЕЦА ОЈУДГ„Димче Мирчев„Прилог бр.2

ПРЕГЛЕД

за бројот на вработени на неопределено време во установата за деца според работите

за остварување на дејноста (работно место) и според фактичката стручна подготовка

(состојба 20.09.2019 година)

Р. Бр.	Општини	Вкупно	Фактичка стручна подготовка					
			Неопредe-лено време	Договор на дело	Определено време	Агенција за привремени вработувања	Итни и неодложни работи	Волонтери
1	2	3=4+5+6+7+8+9	4	5	6	7	8	9
1	**Раководни работници**							
	Вд Директор	1	1					
2	**Стручни работници**							
	Педагог							
	Психолог	1	1					
	Социјален работник							
	Дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор							
	Логопед	1	1					
	Доктор по медицина							
	Педијатар							
	Доктор на стоматологија							

	др. Стручни работници							
3	**Згрижувачки кадар**							
	Негователl	66	66					
	негователl кој работи во група со деца со посебни потреби							
	негователl кој работи во група во која има и деца со посебни потреби							
4	**Воспитен кадар:**							
	Воспитувач	36	36					
	воспитувач кој равоти во група со деца со посебни потреби							
	Воспитуватл кој работи во група во која има и деца со посебни потреби							
	помошник воспитувач за група на деца со посебни потребни							
5	**Стручни соработници**							
	музички педагог							
	дипломиран ликовен педагог							
	педагог по физичко воспитување							
	медицинска сестра							
	дипломиран професор по странски јазик и книжевност							
	социјален работник (VI степен)							
6	**Административен кадар:**							
	Благајник							
	администратот кој врши благајнички и други административни работи (архивар и сл.)							
	Советник-секретар	1	1					
	Економист-сметководител	1		1				

	материјален книговодител							
	книговодител кој врши и други работи							
	финансов книговодител							
	аналитичар-евидентичар							
7	**Готварски кадар:**							
	главен готвач							
	Готвач	3	3					
	помошник во кујна							
	помошник готвач во главна кујна	2	2					
	помошник готвач во чајна кујна	5	5					
	садмијачка-сервирка	2	2					
8	**Друг технички кадар:**							
	домаќин-возач	1	1					
	набавувач-возач	1	1					
	ложач на парни котли							
	ракувач на парни котли							
	ракувач на парни котли кој е и ложач							
	хаус-мајстор							
	градинар-чувар	3	3					
	Шивачка							
	Перачка							
	Пеглачка							
	Хигиеничар	21	21					
	ВКУПНО:	145	144	1				

ПОВРЗУВАЊЕ НА ЕКО-СОДРЖИНИ СО ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРОГРАМА **Прилог бр.3**

Градинка ОЈУДГ„Димче Мирчев“ ОпштинаВелес

Учебна година 2019/2020

I. ТЕМА: ВОДА

Еколошки содржини		Тема	Воспитно-образовна област	Возрасна група	Време на реализација
1.	Значење на водата за живиот свет	Што е вода,жива згода	Когнитивен развој и Стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Октомври
2.	Извори на вода и нивна искористеност	Весели поточиња	Пристап кон учење	Деца од 5-6 години	Ноември
3.	Загадување на водата	Како реката да остане чиста,на сонцето да биде бистра	Когнитивен развој и Стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Ноември
4.	Рационално користење на водата	Како се чува и штеди вода	Когнитивен развој и Стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Јули
5.	Обезбедување на техничка вода	Индустријата и нивите	Когнитивен развој и Стекнување на	Деца од 4-	Јули

		со поинаква вода	општи знаења	6 години	
6.	Здрава вода за пиење	Која вода треба да се пие	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2 - 6 години	Октомври
7.	Собирање и употреба на дождовница	Користа од дождовницата	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Ноември
8.	Анализа на состојбата на водоводната инсталација			ЕКО-одбор	Мај
9.	Изработка на упатства за рационално користење на водата	Работилница за изработка на упатства	Здравје и моторен развој	Деца од 4-6 години	Мај
10.	Подигање на свеста на поширокатa заедница (домот, локалната заедница и сл.)	Работилница во соработка со родители за заштита на вода	Социо-емоционален развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2-6 години	Ноември
11.	Дистрибуција на водата	Од изворот до дома	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Април
12.	Водата и климатските промени	Дали ледот е вода	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења,Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Декември
13.	Водата и одржливиот развој			ЕКО-одбор	
ВКУПНО					

II.ТЕМА: ЕНЕРГИЈА

	Еколошки содржини	Тема	Воспитно-образовна област	Возрасна група	Време на реализација
1.	Значење на енергијата за живиот свет	Што е енергијата и зошто е важна	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Октомври
2.	Извори на енергија и нивна искористеност	Кои извори на енергија ги знаеме	Пристап кон учење.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Март
3.	Видови енергија	„Парк на ветерници“	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења.Здравје и моторен развој	Деца од 4-6 години	Октомври
4.	Рационално користење на енергијата	Штедиме енергија	Пристап кон учење.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Октомври
5.	Обезбедување на енергија преку алтернативни извори: соларен систем/фотоволтаици/ветерници				
6.	Изработка на упатства за рационално користење на енергијата	Работилница „Вредни рачиња“	Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој	Деца од 4-6 години	Ноември
7.	Анализа на состојбата на електричната инсталација			ЕКО-одбор	

8.	Подигање на свеста на поширокатa заедница (домот, локалната заедница и сл.)	Работилница во соработка со родители за заштита на енергијата	Социо-емоционален развој. Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2-6 години	Ноември
9.	Дистрибуција на енергијата	Од електрана до дома	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Јануари
10.	Врската помеѓу енергијата и емитувањето на карбон диоксид				
11.	Енергијата и климатските промени	Надвор студи,а нас ни е топло	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2-6 години	Февруари
12.	Енергијата и одржливиот развој	/	/	ЕКО-одбор	/
13.	Значење на енергијата за живиот свет	Како би бил животот без струја	Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Април
ВКУПНО					

III.ТЕМА: ОДРЖУВАЊЕ НА ЗГРАДАТА И ЗДРАВА СРЕДИНА ВО ГРАДИНКАТА

Еколошки содржини		Тема	Воспитно-образовна област	Возрасна група	Време на реализација
1.	Важноста на хигиената во зградата	Не сакаме бактерии	Здравје и моторен развој.Пристап кон учење.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 3-6 години	Септември
2.	Еколошки средства за одржување на хигиена	Ние употребуваме еколошки средства	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 3-6 години	Септември
3.	Еколошки бои за бојадисување	Еколошки бои во нашите холови	Здравје и моторен развој.Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Октомври
4.	Неупотребливи предмети	Хартија збирам да ја рециклирам	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења. Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој	Деца од 4-6 години	Март
5.	ПВЦ амбалажа	Од што се прават влажните марамчиња	Здравје и моторен развој.Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Март
6.	Подигање на свеста на поширокатa заедница за хигиената и здрава средина	Работилница во соработка со родители	Социо-емоционален развој.Развој на јазик,описменување и комуникација	Деца од 2-6 години	Ноември

7.	Влијанието на хигиената врз здравјето	Чистотата е половина здравје	Здравје и моторен развој.Пристап кон учење.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2-6 години	Септември
8.	Влијанието на човекот врз средината	Природата те моли, не загадувај ме боли	Пристап кон учење.социо-емоционален развој	Деца од 3-6 години	Мај
9.	Анализа на состојбата во училишната зграда	Набљудување	Пристап кон учење.Социо-емоционален развој	ЕКО-патрол (деца од 4-6 години)	Септември
ВКУПНО					

IV.ТЕМА: УРЕДЕН ДВОР

Еколошки содржини		Тема	Воспитно-образовна област	Возрасна група	Време на реализација
1.	Важноста на дворот	Дворот-најубаво место за игра	Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој.Пристап кон учење	Сите возрасни гупи	Април
2.	Биодиверзитетот во дворот	Растенија и инсекти во нашиот двор	Здравје и моторен развој.Пристап кон учење, Социо-емоционален развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2-6 години	Мај
3.	Анализа на функционалноста на дворот	/	/	ЕКО-одбор	/
4.	Важноста на хигиената во дворот	Чист и уреден двор	Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој	Децата од 4-6 години	Април
5.	Подигање на свеста на поширокатa заедница за хигиената во дворот	Работилница во соработка со родители	Социо-емоционален развој.Развој на јазик,описменување и комуникација	Деца од 5-6 години	Март
6.	Изработка на упатства за одржување на дворот	Работилница со деца	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 5-6 години	Март
7.	Наводнување на зелени површини	Природата се буди	Здравје и моторен развој	Деца од 4-6	Април

				години	
8.	Хортикултурално уредување	Боите на цвеќињата	Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Мај
9.	Компост и компостирање	И ние знаеме да компостираме	Здравје и моторен развој.Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Октомври
ВКУПНО					

V.ТЕМА: ОТПАД

Еколошки содржини		**Тема**	**Воспитно-образовна област**	**Возрасна група**	**Време на реализација**
1.	Видови отпад	Што е отпад?	Развој на јазик,описменување,комуникација.Здравје и моторен развој	Деца од 4-6 години	Февруари
2.	Анализа на отпадот во зградата и дворот	Отпад на градинката-ЕКО патрола	Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој	Деца од 5-6 години	Ноември
3.	Селекција на отпад	Во разни корпи, разен отпад	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења.Здравје и моторен развој	Деца од 4-6 години	Јануари
4.	Рециклирање	Отпадот се збира да	Когнитивен развој и стекнување на општи	Деца од 4-6	Март

		се рециклира	знаења.Пристап кон учење	години	
5.	Реупотреба	Поправка и повторна употреба на оштетени предмети	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 5-6 години	Јуни
6.	Депонии и диви депонии	Складирање на отпад на соодветно и несоодветно место	Пристапкон учење.Развој на јазик,описменување и комуникација	Деца од 5-6 години	Јули
7.	Влијанието на отпадот врз здравјето и средината	Отпадот-загадувач на нашето здравје	Развој на јазик,описменување и комуникација. Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 5-6 година	Февруари
8.	Подигање на свеста на поширокатa заедница за управување со отпад	Работилница во соработка со родителите	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2-6 години	Ноември
9.	Изработка на упатства за управување со отпад	Работилница со деца	Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој	Деца од 4-6 години	Ноември

10.	Анализа на состојбата со отпадот во зградата и дворот			Еко патрола-децата од 5-6 години	Мај
11.	План за намалување на отпадот	Работилница на ЕКО-одборот			
ВКУПНО					

VI.ТЕМА: БИОДИВЕРЗИТЕТ

Еколошки содржини		Тема	Воспитно-образовна област	Возрасна група	Време на реализација
1.	Локален и национален биодиверзитет	Што е биодиверзитет?	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Децата од 4-6 години	Февруари
2.	Анализа на биодиверзитетот во локалната средина				
3.	Еколошки акции	Правиме куќички за птици	Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој	Деца од 2-6 години	Ноември
4.	Влијанието на човекот врз биодиверзитетот	Како влијае човекот врз биодиверзитетот	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења. Развој на јазик,описменување и комуникација	Деца од 4-6 години	Февруари

5.	Влијанието на климатските промени врз биодиверзитетот	За што ни служи громобранот	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Октомври
6.	Подигање на свеста на поширокатa заедница за локалниот биодиверзитет	Работилница во соработка со родителите	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења.Социо-емоционален развој	Деца од 2-6 години	Ноември
7.	Влијанието на отпадот врз биодиверзитетот	Отпадот го загадува биодиверзитетот	Пристап кон учење.Развој на јазик,описменување,комуникација	Деца од 4-6 години	Јануари
8.	Изработка на упатства за заштита на биодиверзитетот	Работилница со децата	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Ноември
ВКУПНО					

VII.ТЕМА: ТРАНСПОРТ

Еколошки содржини		Тема	Воспитно-образовна област	Возрасна група	Време на реализација
1.	Видови транспорт	Видови транспортни возила	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2-6 години	Април
2.	Влијанието на транспортот врз здравјето	Еко возила за подобро здравје	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Јули
3.	Влијанието на транспортот врз средината	Помалку сообраќај, почиста средина	Здравје и моторен развој.Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Август
4.	Анализа на состојбата на локалниот транспорт			ЕКО-одбор	
5.	Транспортот и безбедноста	Почитувај ги сообраќајните знаци и правила	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења.Здравје и моторен развој	Деца од 4-6 години	Јули
6.	Подигање на свеста на поширокатa заедница за користење на јавен превоз и велосипед	Работилница со родители	Социо-емоционален развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 2-6 години	Февруари
7.	Изработка на упатства за користење на јавен превоз и велосипед	Работилница со деца		Деца од 4-6 години	Март

			Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења		
ВКУПНО					

VIII.ТЕМА: ЗДРАВЈЕ

	Еколошки содржини	Тема	Воспитно-образовна област	Возрасна група	Време на реализација
1.	Органска храна	Здрава храна за детство без мана	Социо-емоционален развој.Здравје и моторен развој	Деца од 4-6 години	Септември
2.	Органско производство	Здрав развој- органска храна	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Септември
3.	Квалитет на храна и нутриционизам		Состанок на Еко-одборот со комисијата за здрава храна		
4.	Пирамида на исхрана	Правилна исхрана за правилен развој	Здравје и моторен развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења.Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Октомври
5.	Влијанието на физичката активност врз	Во здраво тело-здрав		Деца 2-6	Септември

	здравјето	дух	Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој	години	
6.	Влијанието на храната врз здравјето	Квалитетна храна-правилен развој	Здравје и моторен развој.Социо-емоционален развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Децаод 4-6 години	Јануари
7.	Подигање на свеста на поширокатa заедница за користење здрава храна	Работилница со родители-Заеднички појадок со децата	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења.Социо-емоционален развој.	Деца од 2-6 години	Февруари
8.	Изработка на упатства за користење на здрава храна			ЕКО-одборот и комисијата за изработка на јеловник	Септември

IX.ТЕМА: ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

Еколошки содржини		Тема	Воспитно-образовна област	Возрасна група	Време на реализација
1.	Дефиниција и значење на одржливиот развој				

2.	Важност од зачувување на природните живеалишта	И тие се дел од природата	Социо-емоционален развој.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења	Деца од 4-6 години	Ноември
3.	Локална, национална и глобална нееднаквост	Сите ние сме исти	Социо-емоционален развој	Деца од 4-6 години	Септември
4.	Социјална правда				
5.	Рационално користење на природните ресурси	Правилно користење на природните ресурси и имаме здрав опстанок	Развој на јазик,описменување и комуникација. Пристап кон учење	Деца од 5-6 години	Јуни
6.	Одговорност кон животната средина	Одговорни сме кон животната средина	Когнитивен развој и стекнување на општи знаења.Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Април
7.	Одговорна и рационална потрошувачка	Штедиме за да имаме повеќе	Развој на јазик,описменување и комуникација.Пристап кон учење	Деца од 4-6 години	Декември
8.	Подигање на свеста на поширокатазаедницаза граѓански активизам	Работилници на ЕКО-одборот со родители		Деца од 4-6 години	Ноември

9.	Дефиниција и значење на одржливиот развој				
ВКУПНО					

Содржина:

Вовед.....2

1.Појдовни основи за реализација на дејноста.....3

2.Услови за работа и организациона поставеност 5

2.1.Просторни услови 7

2.2.Потребни зафати за санација и реконструкција на установата 9

2.3. Аудио-визуелна опременост 11

2.4.Библиотечен фонд.....12

3.Организација животот и работата во детските јасли и градинката 12

3.1. Организација на животот и работата во детските јасли 13

3.2. Организација на животот и работата во детската градинка 14

4.Планирање и програмирање на воспитно-образовната работа.....17

4.1.Здравје и моторен развој 18

4.2.Социо-емоционален развој.....19

4.3.Пристап кон учењето 20

4.4. Јазик комуникација и творештво 21

4.5.Когнитивен развој и стекнување на општи знаења 22

4.6.Креирање на стимулативна средина за игра и учење 23

4.6.1.Литературен центар 24

4.6.2.Математички центар 24

4.6.3.Центар за игра со конструктивен материјал 24

4.6.4.Научно истражувачки центар 25

4.6.5.Уметнички центар 25

4.6.6.Центар за игри со улоги драматизација и куклени претстави 25

4.6.7.Центар за изложување детски творби 26

5. Здравствена дејност 26

6.Јавна и културна дејност 29

6.1.Соработка со локалната и општествената заедница..... 32

7. Соработка со семејството 33

7.1.Партнерски односи на соработката 33

7.2.Форми на соработка со семејството 35

8.Проекти и проектни активности 35

8.1.Реализација на проекти со децата во установата 35

9.Интеграција на еколошката едукација во македонскиот образовен систем 37

10. Факултативни програми во установата 38

11.Стручен совет и стручно усовршување на кадарот 38

12.Програми за работа на директорот, стручните работници и соработници 39

12.1. Програма за работа на директорот на установата 40

12.2.Програма за работа на психологот на установата 46

12.3. Програма за работа на дефектологот на установата 49

12.4. Програма за работа на логопедот на установата 51

13. Советувалиште за деца и родители и центар за професионален развој 55

13.1.Програма за работа на Советувалиште за деца и родители и центар за професионален развој.....55

13.2.Логопедски кабинет.....57

13.3.Соба за сензорна интеграција.....59

14.Заклучок 61

Прилози.....62